

K A R D A S

Mėnesinis Mokslo ir Kritikos žurnalas

No. 8

CHICAGO, ILL. RUGPIUČIO (AUG.), 1919

METAI VI

MIRĖ DIDIS MOKSLO VYRAS HAECKELIS.

JENA, Vokietija, Rugpiučio 9. — Šiančia mirė prof. Ernstas Haeckelis, buvęs Jenos universiteto zoologijos profesorius, garsus visame sviete mokslininkas, parašęs daugelį veikalų remiančių evoliucijos teoriją.

Sakoma, yra, kad po Darvino ir Wallace'o niekas kitas tiek nepasidarbavęs evoliucijos teorijos parėmimui, išaiškinimui ir apgynimui kaip habašninkas E. Haeckelis. Plačiausia žinoma jo veikalų yra "Žmogaus evoliucija". Apie jo drįstumą ir intektingumą galima spręsti iš to, kad jo yra parašyta daugiau kaip penkios dešimtys mokslinių veikalų, išspausdintų beveik ant 30,000 puslapių, ir kad svarbiausieji jo veikalai buvo išversti į penkiosisų įvairių kalbų.

E. Haeckelis buvo gimęs Potsdame vasario 16, 1834 m. Dar teltėbudamas gimnazijoje jis buvo priėmęs spaudai veikalą iš botanikos. Bet jėtėvas norėjo, kad jis eitu daktaro mokslus. Ernstas mokinosi medicinos Berlio universitete pas įžymiausius profesorius, ir patapęs daktaru pradėjo praktiką Berline. Bet bedaktaraudamas jis

nuolat darė moksliskų tyrinėjimų, ir greit buvo pakviestas į Jenos universitetą mokyti zoologijos ir tvarkyti muzijaus. Zoologijos koledros tanc universitete jis niekad neapleido iki pat 1909 metų, kada jis dėl senatvės turėjo pasitraukti nuo darbo.

Daugelis E. Haeckelio knygu yra didžiausios svarbos moksle. Jis buvo pasekėjas Darvino ir svargiausias darwinizmo išgulditojas Vokietijoje. Darvinas pats net pripažino, jog Haeckelis daugelyj punktu turis daugiau žinių už jį patį.

Haeckelis, sekdamas Darviną, moksliskai parodė, kad žmogus yra išsiplėtojęs iš paprastesnių gyvenimo formų, kad jis neturi nemirtinos "dūšios," neturi liuosos valios, ir kad nėra tokio dalyko kaip asmeniškasis Dievas. 1898 metais tarplautiniame zoologų kongrese profesorius Haeckelis perskaitė pranešimą, kurame parodė kaip lapinius po laipsnio žmogus išsiplėtojo iš tokios formos, kuroj jis buvo panašus į vės užmatomą menkiausia vabaliuką, arba staciai buvo tik protoplazmos smolu.

Sekamame "Kardo" numeryj mes pakalbėsime plačiau apie Haeckelio gyvenimą ir darbus.

VYSKUPŲ SUVAŽIAVIMAS.

Šių metų pradžioj Washingtono katalikų universitete įvyko vyskupų suvažiavimas. Ir "The Catholic World" pridūoda tam suvažiavimui daug svarbos. Esą tai pirmtas alsitikinias Amerikos istorijoj. Iki šiol katalikų judėjimas Amerikoje ejęs ne taip, kaip norėta. Būvę daug trūkumų. Ir tai vis pasitęskojant tam apšireiškimui, kad vadai neturėję progos susirinkti kruvon, idant aptarus bėgančius reikalus.

Suvažiavime skaityta popiežiaus pasveikinimas. Bažnyčios "galva" daug tikisi iš Amerikos vyskupų. Girdi, jums bus lemta užimti labai svarbią vietą katalikų judėjime ir rodyti kelią europiečiams...

Suvažiavime svarstyta ne vien tik dvasiški reikalai. Nemažai laiko pašvesta grynai politiniams ir visuomeniniams klausimams. Tose srityse surasta daug spragų. Ir išreikšta pageidavimas, kad "bažnyčia šventai" gelbėtų žmones nuo pražūties...

Apie tai, kokių būdu bažnyčia "gelbėjo" žmones, nėra reikalo kalbėti. Tai žino kiekvienas. Čia reikia tik pabrėžti, kad vyskupams rupi "išgelbėti" ne žmones, bet savo kailį.

Paviršutiniškai žiūrint atrodo, kad pastaruoju laikų katalikų bažnyčia sustiprėjo. Bet ne taip dalykai stovi tikrenybėje. Pačių katalikų spaudoje nuolat galima užtikti susirupinimų kas dėl tikėjimo puolimo.

Vyskupų suvažiavimas irgi bandė surasti būdų kovai su "bedieviais". Jie nemažai susirupinę tuo klausimu.

Well, ką jau padarysi, Toki, matyti augščiausio valia... Sekamuose suvažiavimuose vyskupams priseis labiausiai "susirupinti", ir daugiausiai pasukti sau galvas, nes "netikėlių" skaičius kas kartą vis didėja.

K A R D A S

(SWORD)

Published every month by
Lithuanian Freethinkers' Federation of America
at 1443 N. Paulina Street, Chicago, Ill.

SUBSCRIPTION PER YEAR.

In the U. S. of N. A. \$1.00
In Canada and Europe \$1.25
Single copy 10c.

Mokslų, Literatūros, ir Kritikos žurnalas.

Leidžia

Lietuvių Laisvąsiamųjų Federacija Amerikoje.
1443 N. Paulina Street, Chicago, Illinois.

PRENUMERATA METAMS:

Amerikoje \$1.00
Kanadoje ir Europoje \$1.25
Pavienis numeris 10c.

Entered as second class matter Nov. 16, 1918, at
the Post Office at Chicago, Illinois, under the
Act of March 3, 1879.

KAIP BUVO MULKINAMI ŽMONĖS.

Rusuose kas dieną išvedama ant tyro vandens visokie šventieji.

Šiomis dienomis laikraščiai paskelbė "stebuklingojo" Tichono Zadonskio istoriją.

Ta žemia spekuliacija ant žmonių religinio jausmo dar bliauresnė, kuomet imama domėtis tas neapsakomas populiariskumas rusuose Zadonskio vienuolyne.

Tukstantai žmonių stiplaukdavo iš visų kamptų, kad pasiklonijus Tichono liekanoms.

Kuomet sausio 28 d. į vienuolyną atvyko specialė komisija, susidedanti iš daktarų ir šiaip apšvietusių žmonių, ir pareikalavo, kad jiems būtų leista ištirti, — ar ištikrųjų Tichono Zadonskio kūnas nepuša, — tai vienuoliai užprotestavo. Girdi, nepuvimas Tichono kūno būvęs apskelbtas 1861 m., kuomet ir tyrinėjimais įvyktė. Bet komisijai reikalaujant, vienuoliai turėjo nusileisti.

Prasidėjo "operacija." "Šventojo" galva buvo suvyniota skurkais. Po skurkais pasirodė medvilnė, o po medvilne žmogaus kaulkolė, kuri ant tiek buvo sutresusi, kad net rankos dasilytėjimo subirėjo į milielius. Kada nūmė nuo kojų šilkines pančias, tai pasirodė, kad apačioj buvo popieris, kuno spalvos, o toliau sekė medvilnė. Dagi kaulų užmiršta įdėti į vidų...

"Šventojo" stuomuo buvo padarytas iš skuflių, medvilnės ir kelių kaulų. Gi rankos tokiu pat budu, kaip ir kojos...

Vienas vienuolis bandė sustabdyti tą "operaciją." Jis padegė skurlius. Tačiau ugnis liko tuoj užgesinta.

O prie vienuolyno rinkosi vis didesni ir didesni žmonių būriai, kad pažiūrėtų į tuos skuflius, kuriuos jie garbino, ir iš kurių laukė "stebuklų"...

Na, o lietuviai stebuklingomis vietomis gali ypač pasidžiaugti — žemaičių Kalvarija, Šidlavė, Kretlinga, Plungė ir t.

Nežinia, kada tos vietos susilauks tokių "operacijų." kokių susilaukė Tichonas Zandoniskis? O anksti ar vėlai juk tatau turės gyvuli.

JIE DŽIAUGIASI.

"Darbininkas" rašo:

"Liberalai su didžiausiomis agitacijomis, su neleistinomis priemonėmis, su didžiausiais šmeižtais šaukė Chicagon seimą. Ir buvo iš didelio debesio mažas lietus. Katalikai trijų valstijų po chicaginio seimo šaukė seimą New Yorke. Jau tuomet malėsi, kad tas daugiausiai pasitaravo Lietuvai, negu chicaginis.

New Yorko katalikų trijų valstijų seimas tapo užrekorduotas garsiaame leidinyje "New York Times Current History." Veik čia šalta parašyta apie tą seimą ir išreikštą protestą prieš lenkus. Apie chicaginį seimą nei gu-gu."

Tikri juokdariai tie mūsų klerikai! Jie džiaugiasi tuo, kad anglų spaudoj pasvesta beveik visa šalta seimo aprašymui. Tai primina Čechovą herojų, kuris irgi neapsakomai džiaugėsi, kuomet laikraščiai padavė žinutę apie tai, kad "herojus" už nedėrą elginąsi papuolė į šaltąją... Jis sakė: "Apie mane dabar žinos visa Rusija!"

MATERIALIZMO AIŠKINTOJAS.

Vienas anglų rašytojas pasakė: "Pas mus kiekvienas žmogus skaito save kompetentisku atliktiui sekamų dalykų — išvežiojimui degtinės ir tvarkymui mažos ukės reikalų." Jei jis būtų gyvenęs mūsų gadynėj, tai būtų priduręs dar ir trečią dalyką: laikraščių bendradarbiai skaito save kompetentiskais, kalbėti apie tokias "filosofijas," apie kurias neturi nė mažiausios nuovokos. Štai kaip sapaluoja "Lietuvos bendradarbis K-is apie materializmo filosofiją:

"Kiekvienas gyvulys yra materialistas. Jis nieko nežino daugiau kaip tik suėsti pašarą. Pirmityvis žmogus irgi buvo materialistu, nes ir jam niekas daugiau nerūpėjo, kaip tik tai, kad jis būtų pavalgęs. Bet taip greitai, kaip tik tai žmogus pradėjo suprasti, kad jis visko nežino, jis tapo jau ne materialistu."

Jei tas nemokša K-is būtų susipažinęs kadir su L. Büchnerio raštais, tai jis nebūtų sūnėjęs dviejų skirtingų dalykų: gyvenimo materializmo su filosofiniu materializmu. Gyvenimo materialistu skaitosi tas, kuris rūpinasi vien tik savo pilvui. Tokiais materialistais yra kunigai ir visi dileriniai "idealistai."

Gi filosofinis-laisvamanių materializmas ir socialistų ekonominių arba dialektikų materializmas yra sudaryti iš suvis skirtingo "stuff'o," apie kurį K-is neturi nei mažiausio supratimo.

Dvasišķija nori uztvenkti "tūpēs bēgimā" — moko pletojimāsi.

Harold O. Mulks.

JACK LONDONAS

Žiauri mirtis pakirto vieną žymiausių Amerikos rašytoją. Daug iš Londono buvo laukta, daug tikėtasi. Bet begailėstinga mirtis sustabdė prakilusias mintis, kurios būtų žadinusios ir azstinusios žmones prie kiltėsių darbų.

Londonas mirė nesulaukęs net keturių dešimčių metų. Bet nežiurint tokio jauno amžiaus, jis išbandė savo plunksną visose literatūros srityse. Jo literatiški darbai, be abejonės, užims ytin svarbią vietą Amerikos literaturoje.

Londonas gimė San Francisco priemiestyje, kur moters nekaltybė—nepaprastą apsirėškimą, kur meilė perkamą ir parduodama už pinigus, kur žmonės turi bepaliovos kovoti dėl duonos kąsnio. Tokios gyvenimo apyptovos suteikė Londonui daug žinojimo, daug patyrimo. Realų gyvenimą jis matė savo akimis, o ne girdėjo apie jį.

Jo protas buvo liuosas nuo konvencionalistikumų. Jam neteko lankytis disciplinuotų mokyklų, kur labai dažnai bandoma iš žmogaus padaryti savo rūšies amatininką, be platesnio išsilavinimo. Jo mokykla buvo pats gyvenimas; sunki, nepaliaujama kova už duonos kąsnį. Jis suprato žmogaus širdį, jis žinojo žmogaus jausmus, kurie atsiranda dar vygėję besant ir užsibaigia tik su paskutiniu atsikvėpimu. Kada skaitai jo raštus, ta tragedija, kurią žmonės vadina gyvenimu, bėga prieš akis, lyg panorama,

Londonas nebuvo nė idealistas, nei pragmatistas. Gyvenimas, jo manymu, buvo nuolatinis besikeičiantis spėkos ir medžiagos. Keitimasis, kuris neturi jokio tikslo.

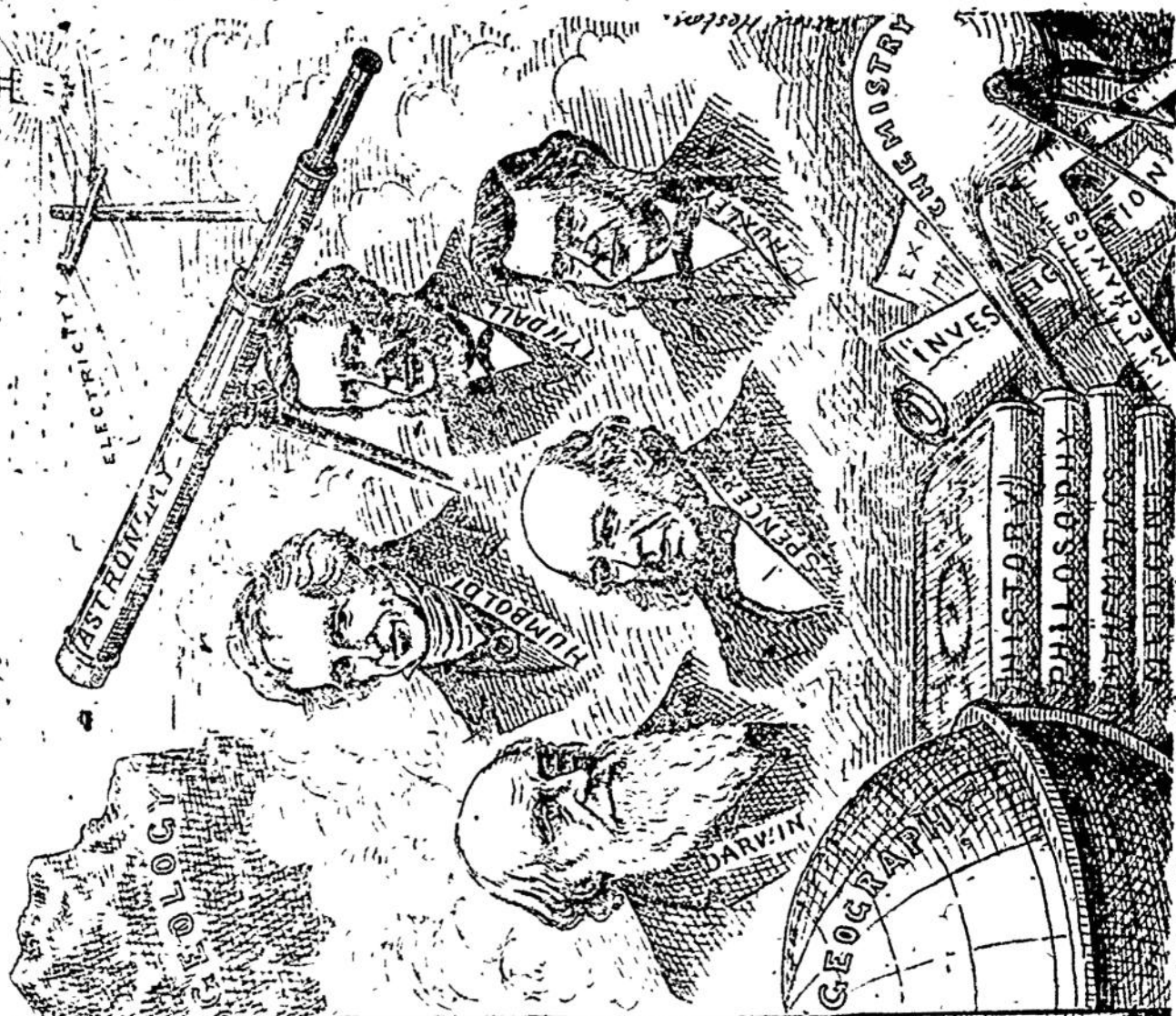
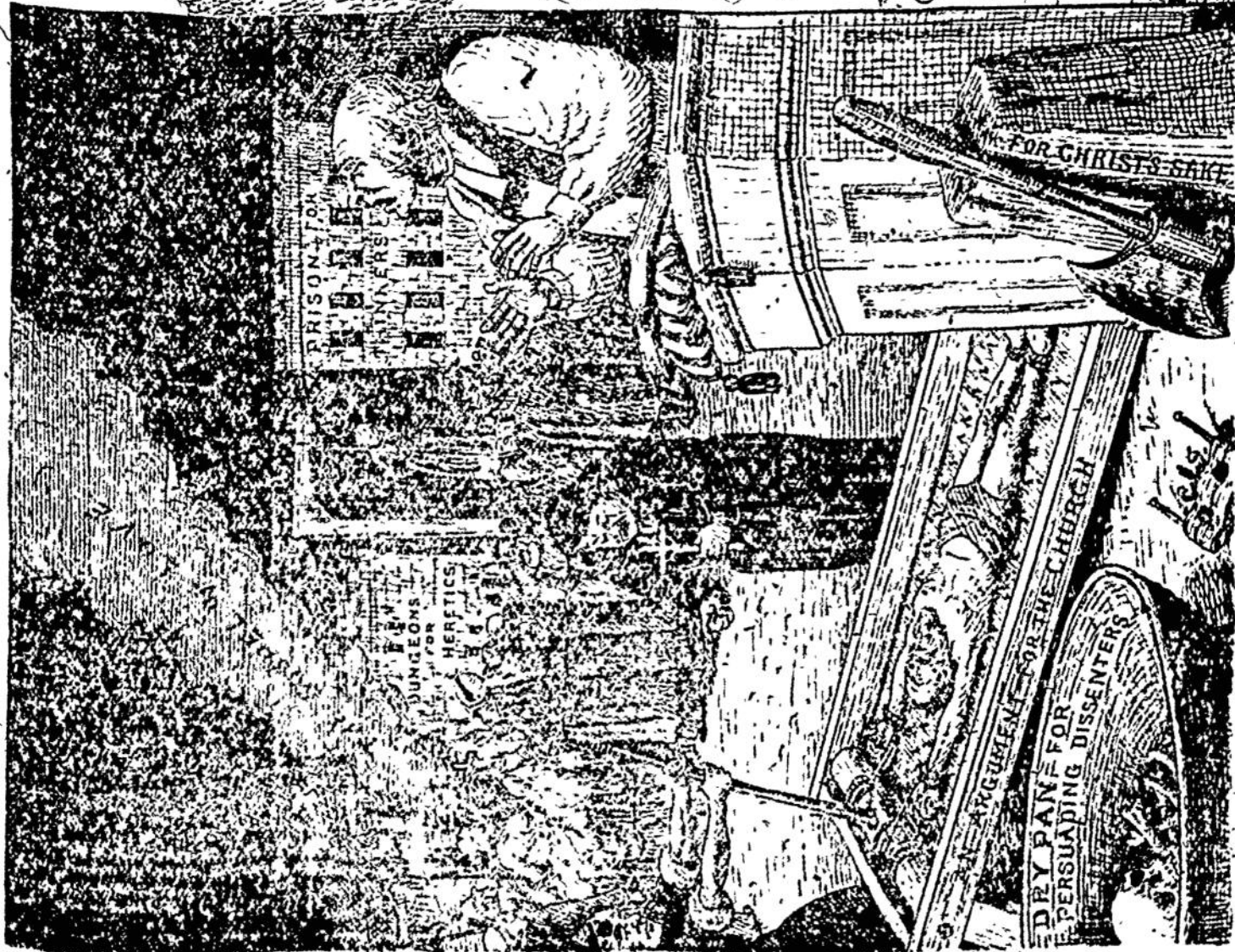
Savo raštuose, jis nebandė piešti utopijų, kur žmonės gyvena lksmai ir tuo pačiu laiku nieko neveikia; nerandama juose tapigų panacėjų visokiems socialiams negerumams. Moralybė ir teisybė jam buvo tik reliatyvi dalykai. Šis pasaulis priklausė stipriesiems, kur labiausia prisitaikę prie aplinkybių išlieka gyvais, o silpnieji turi žūti. Jis sakydavo: "Galutinas tikslas yra aš mėgstu. Tai yra įgimta žmogui. Kuomet filosofija ištisais mėnesiais aiškina žmogui, kas daryti, o kas nedaryti — jis ramiai atsako — aš mėgstu, ir daro, kas jam patinka. Labai dažnai su filosofijos pagelba žmogus bando išaiškinti savo — aš mėgstu."

Londono supratimu, kiekvienas žmogus buvo savęs valdonas. Gyvenimas yra tik išraiška ir manifestacija jausmų ir emocijų, patenkinimas norų. Labiausia Londonas neapkenė konvencionalistikumų ir tradicijų. Jis gyveno tarp vargdienų. Jis aprašė gyvenimo tragedijas taip gyvai, kad tarytum matai visa tai ant paveikslo.

Geriausiam savo veikalui "Martin Eden" Londonas nupiešė pats savo ir išdėstė savo filosofiją. Ten aprašoma jaunas, neapšviestas jureivis, kuris pasiryžo likti rašytoju. Jureivis nesustoja prieš nieką. Jis diena dienomis ir naktimis. Ir štai, ant galo, jo troškimai išsipildė. Jis pagarsėjo. Raštai jam suteikė daug pelno. Toliau nebėra kur eiti: jis įgijo ir turtus ir garbę ir taip vadinamą laimę. Bet čia prasideda nauja kova: rašytoją kankina betikslis, tuščias gyvenimas.

Londonas mirė savo mažojo ūkė, kurią jis taip labai mėgo. Jo laivas liko sudegintas.

"TEACHERS will take the place of PREACHERS, and the INTERPRETERS OF NATURE will be the only priests."
 —(Yingersoll.)—

Mainosi laikai. Seniau dvasiškijs degindavo mokslo vyrus, o dabar jie užima šventųjų vietas.

Maksim Gorki.

STREIKAS

Neapolyj, sustreikavo gatvėkarių tarnautojai: daugybė gatvėkarių sustatyta ištisai Rivjeros. Ant Pergalės plėčiaus susirinko minia konduktorių — vis linksmi ir krutantys, kai gyvsidabris, neapoliečiai. Iš visų pusių juos apspito tukstančiai žmonių. Jie kolioja ir niekina streikierius. Kaip gi jiems, visiems tiems pardavėjams, šuvėjams, šiaučiams ir kitos rūšies amatininkams dasigaūti darban, kuomet gatvėkariai neveža! Girdisi pikty žodžių, juokų. O rankos taip ir švyturiuoja ore; neapoliečiai jomis taip jau gerai kalbas, kaip ir nesulaikomu liežuviu.

Nuo jūrės pučia kutenantis vėjalis. Palmos siubuojaši iš šalies į šalį. Vaikai — pušnuogiai Neapolio gatvių įnamiai — šokinėja, lyg žvirbliai, ir savo juokais ir šukavimais pripildo orą.

Visas miestas užlietas saulės spinduliais. Girdisi jūrės bangų užimas. Kartais jos taip stipriai suduoda į pakrantes, kad pasigirsta garsai, panašūs į bubno mušimą.

Streikieriai susispietė kruvon, jie beveik neatsako į minios šukavimus ir grąšinimus, tik kartis nuo karto jie žiūri neramiai į gatvę, tarytum, vilkai apsupti šunimis. Visiems aišku, kad tie vienodai apsirėdę žmonės laikosi vienybėje ir nieku būdu nenusileis. Tas streikierių užsispyrimas dar labiau erzina minią. Bet jos tarpe atsiranda ir filosofų, kurie ramina karštuolių:

—Ei, senjorė! Kas gi daryti, jeigu vaikams neužtenka ant makaronų?

Grupėmis, po du ir po tris, stovi municipalės policijos agentai, kurie prižiūri, kad vežimams neužstotų kelią. Jie pilnai neutrališkai, vienodai atsineša kaip į streikierius, taip įtužusią minią. Kad išvengus susirėmimų, čia pat stovi pulkas karabinierių

su turnpais šautuvai. Tai gan nesimpatiški žmonės: trikampės skrybėlės ir raudonos, lyg kraujas, siulės ant kelnų priduo-da jiems rusėią išvaizdą.

Kolionės, juokai, maldavimai staigū nutilsta. Streikieriai dar labiau susispaudžia į kruvą ir neramiai žiūri į gatvę. Pasigirsta balsai:

—Kareiviai!

Streikierių adresu, siunčiama švilpimai, o kareiviai pasitinkama linksmas šauksmais. Tulas nutukęs žmogus pradeda šokti šli-gatvėj. Streikieriai eina į gatvėkarius ir užima savo vietas. Pasidaro ramiau, Minia liko suskaldyta į daugybę mažų grupių, ir jos triukšmadariškas upas praėjo.

Nuo Santa Lucia lengvai žingsniuodami eina maži pilkdrabužiai kareiviai. Jie mašinai ir vienodai mosteguoja kairiosiomis rankomis. Jie atrodo lyg žaisliniai kareiviai. Priešakyj jų eina jaunas ir gražus oficerias su rusėiai užleistas antakiais, ir paniekinančiai sukreiptomis lūpomis. Šale jo bėga storas žmogus su cilindru ir be paliovos ką tai kalba, gestekuliuodamas rankomis.

Minia atsitraukė nuo gatvėkarių, o kareiviai eina prie streikierių.

Žmogus su cilindru ir dar keli kiti šaukia:

—Paskutinį kartą... Ultima volta! Girdite?

Oficerias nuobodžiai suka usus. Pasukęs cilindrą ore pribėga prie oficerio storasis žmogus ir ką tai šaukia. Oficerias kreivai pažiūri į jį, išsitempė ir padavė komandą.

Tiesyk po du kareivių išėjo į kiekvieną gatvėkarį ir pradėjo grusti lauk streikierius.

Išpradžių pasigirdo juokai, šukaviniai švilpimas, bet staigū viskas aprimo ir minia pradėjo trauktis nuo gatvėkarių.

Prie pirmo gatvekario, skersai bėgių, būlėjo žilas streikieris. Jis nesijudino. Stai-gu šale jo atsigulė vikrus, kai bezdžionė, jaunuolis. Paskui trečias, ketvirtas, penk-tas... žmonės išlėta čia ir vis gula ant bė-gių.

Minia užia, girdisi balsai šaukiantis Ma-donnos pagalbos, kai-kurie koliojasi, mo-teris dejuoja, o vaikai, lyg bolės šokinėja aplinkui.

Storasis žmogus šaukia ką tai, oficerui. Pastarasis traukia pečiais; jam įsakyta ka-reiviais užvaduoti gatvekarių tarnautojus, bet jis negali atvirai kovoti su streikieriais.

Storasis ponas su savo adjutantis priei-na prie karabinierių. Pastarieji tuoj pribė-ga prie sugulusių ir nori juos pakelti.

Prasidėjo kova, bet — staigu visa minia žiūrėtojų suriko ir puolė prie bėgių — pil-ikai apsirėdęs žmogus numetė savo skrybė-lę ir atsigulė šale streikierio, sudavęs jam per petį.

Paskui pradėjo puliti ant bėgių — lyg kas jiems būtų kojas nukapojęs — kokie tai linksni žmonės, kurių pirma čia nebuvo. Jie gulė ant bėgių, rodė vienas kitam grimas-sas, juokavo ir šaukė ką tai oficerui, ku-ris šypsodamasis kalbėjo ką tai storajam ponui.

O ant bėgių gulė vis daugiau ir daugiau žmonių. Moters pradėjo mesti savo krep-sius. Gi vaikai, lyg šuniukai, gulėjo susi-rietę šale suaugusiųjų.

Penki kareiviai stovėjo pirmam gatveka-ryj ir juokėsi žiūrėdami į sugulusius, žmo-nes.

...Už pusės valandos po visą Neapolį vėl bėgiojo gatvekariai. Pergalėtojai-streikie-riai linksmai vaikščioja gatvekariais ir klaus-ia:

—Biletai.

Žmonės paduoda jiems randonus ir gelto-nus popierukus ir tuo pačiu laiku šypsosi ką tai urgždami.

Išvakariu prieš salūnų uždarymą.

Stebuklingos Vietos

Katalikų kunigai fanatizavo žmąsuolius, kad tik iš jų tamsumo, nesusipratimo sau pelno ištraukti. Žmogelis, prispaustas valdžios, skriaudžiamas vyriausybės, prislėgtas ligomis, nelaimėmis, niekur globos, teisybės nerado. Kunigėlis paguosdamas liepia tik melsties, prie augščiausiojo Dievo šaukties, kantriai kentėti; nes tai Dievo leistas kryželis, už tai Dievas atlygins, jei ne ant šio svieta, tai po mirties dangumi užmokės. Tikėdamas žmogus tokio užmokėsniū, nuo savo burnos kąsnį atitraukęs neša, deda ant apieros, perka mišias už visus priešelius ir nepriešelius. Bet ir skriaudikus kartais Dievas nubaudė, jei koks ponas savo padomus didėliai skriaudė, rykštėmis plakė ar maną išplėšė, atėmė. Žmonės sudėję pinigų nešė ant mišių į Kretingą. Už 40-kias mišias reikėjo mokėti 12 rublių. Kretingoje daugiausiai veikė vargonai. Tie buvo dalimis padalinti, pigiau temokėsi už pamaldas, mažiau vargonų tepaleis, mažesnė svarba ir maldos tebus. Brangiau mokėsi vargonų pulsė-pakeis, malda bus svarbesnė. O sudėję 12 rublių paleis čelūs vargonus, visas dūdas, tuomet žmogaus skriaudiką tuoj paralyžius sutrauks ar kokia kita liga arba ant vietos be ligos numirs. Žmonės žinojo ir kiti kitam pasakojo, jog vienas ponas labai buvęs nedoras, baisiai kanjingas, plakęs ir visaip skriaudęs savo žmones. Tie slapta sudėję 12 rublių, nunešę į Kretingą, tas ponas beplakdamas žmogų pavirtęs ir numiręs. Parėjus pasiuntiniui iš Kretingos, žmonės patyrė, jog lygiai tuo laiku, kaip tos mišios ėjo ir visos dūdos vargonų užė, čia ponas nusiraitė. Kad taip atsitiko, kažin kur, gal prieš šimtą metų, bet žmonės įtikėjo ir paskui vis laukdami tokio stebuklo nešė pinigų, vilko apieras į Kretingą, į Kalvariją, Šidlavą ir į kitas stebuklingas vietas. O kunigai tvirtino, jog

teisybė, kad Dievas parodęs stebuklus. Žmonėliai, neturėdami apšvietos, fanatizmu mu malkinami, tikėjo į visokių stebuklus. Ligoje nė daktaro šaukiasi, bet į stebuklingas vietas keliavo jieškoti sveikatos, meldėsi, pinigų ir kitas apieras nešė. — Žemaičiai tikėjo, jog Dievas pamerkamas: kas daugiau sudės pinigų, to malda bus greičiau išklausyta. — Paties Dievo nepasieksi, jis augštai danguje, bet malda mūsų girdžia ir širdį permato, žino kiek kas aukauja ir kokią tikslui.

Kunigai, Dievo tarnai, sakyčiau, agentai nors žmogaus aukas patys sunaudoja; vis tik Dievas žmogui — aukautojui atlygina, nes kunigėlis taip tvirtina, o jo žodis švintas ir teisingas. — Didesnės stebuklingos vietos — kaip Kalvarija, Šidlava, Kretinga, visuose žemaičiuose žinomos. Žmonės su aukomis plaukia, jieškodami pagalbos nelaimėje ar ligoje. Juo toliau kas nuo stebuklingos vietos gyvena, tuo ji garsesnė stebuklais. Gyvenantys arti stebuklingos vietos, važiavo, keliavo po keliopiką mylių į tolimesnę, o iš ten gyventojai atkeliavo priešais arba kitur. Tai šventosios vietos su bažnyčiomis ir kunigais, o kiek žemaičiuose tų kryžių, koplyčių stebuklingų, kur galėjo apsižadėti. Visais pakeliais, kryžkeliais, paupiais, kur žmonės meldėsi, aukas metė, o kunigai rinko ir sunaudojo.

Dagi kunigai mokėjo ir patys stebuklingas vietas įsteigti. Neužilgo prieš karą Plungėje klebonas su kunigaikštine įtaisė Liurdą, kaip Francijoje, Pamelės šventčiausios stovyklą. O ta, iš savo maionės, tuoj pradėjo stebuklus rodyti. Na ir žmonės iš visų pusių ėmė plaukti, aukas nešti. Kaip tik kas ateis ar atvažiuos apsižadėjęs, pastatytos tam tikslui moters-davatkos, tuoj ims visą litanią pasakoti. Kiek čia nerėgių prarėgėjo, kiek kurčių pragirdėjo; šlubi,

raiši krukiais nešini išėję, žaizdos, ronos išgijo; tik reikia karštai melsties, prie to, reikia apieros, pinigų. Žinau ir kitų mažų stebuklingų vietų. Netoli Plungės prie Kulių kelio stypso šv. Vincentas stebuklingas. Pas Telšius, ant Alsėdžių kelio, pušyne yra dyarponių kapas, vadinasi Paragiai, tenai vieno kryžiaus koplytėlėje randasi stebuklinga Motina švenčiausia.

Už Kelmės, netoli Tylavičių padūbysej stebuklinga koplytėlė, ten paveikslai nesvarbūs, tik pamatinis didžiausias akmuo su dėmėmis: Pono Jėzaus iminta pėdė, antra

duobelė priklaupta keliuko, trečią lazdelės gulas ismegęs. Pasirodė, mažas budamas Kristus čia vaikščiojęs ir prieš koplytėlę priklauptas, ant atminties duobelės akmenyje palikęs. Čia pat šaltinis, vanduo sunkiasi iš pelkės, vaistas stebuklingas nuo akių skausmo. Užvenčio girių stebuklinga pušis, su prilaisytu paveikslu panečės švenčiausios. Ligonis apie pušį keliais apšliaužęs tuoj pasveiksta. Panevėžio pavieta, Rožalyne, ant kapinių stebuklingas Jėzus Nazarenskas. Kiek ten apierų žmoneliai privelka per atlaidus, kad net pastatytas tam tikslui žmogus nespėja atrinkti drobių, sluo-

KOVA:

pinigų, abrusų, o pinigų primeta be skaitliaus. O kur žmonės keliais šliaužia aplinkui, tai net griovis pasidaręs. Tos visos stebuklingos vietos mano žinomos ir lankytos. O kiek dar jų kitur randasi. Je, dar pati svarbiausi stebuklais Vilniuje Aušros Romos Panelė švenčiausia, Garsinga ant visos Lietuvos ir Lenkijos. Čemaičiai rečiau į Vilnių tenukeliauja. Čia-pat žemaičių šventa žemelė švisla, žiba stebuklingomis vietomis. Garsas stebuklų skamba po visą šalį, o apieręs pinigėliai žvanga, tik žvanga į kunigėlių kišenes.

Mūsų žemelė, Lietuva, perkirsta rubėžiumi tarpe Rusijos ir Prūsų. Kas istorijos neskaitė, nežino nė atsimena, kuomet kokia karė ar koks karalius perskyrė mūsų žemę, tik žinome, kad yra lietuviai ir prusai. Ten žmonės šviesesni, niekieno nėra mulkinami, tikėjimas nevaržomas ir pilietiškai liuosėsi. Jie su pasigailėjimu žiūrėjo į savo brolius lietuvius po Rusijos valdžios priepaustus, kunigų išpaudojamus. Šios pusės žemaičiai matė Prūsų lietuvius turtingesnius, gerėsnes jų ūkes, gražesni gyvuliai, daugiau pas juos duonos. Iš čia liuosieji berniokai ir mergaitėsėjo į Prusus ant uždarbio, samdėsi per vasarą ant darbų, o kartais ir apskritus metus tarnavo, nes brangesnę algą gavo. Berniukas ar mergaitė partarnavę vienus, kitus metus Prusuose jau liuosėsi dvasios prisigėrė. Šaip senieji sakė: pasileido, ištvirko. Parėję namo nebenorėjo pėnųčioj juodos putros stėbti arba porcijos vietoje silkės galvą krimsti. Jie po truputį piekino tikybės burtus, juokėsi iš visų stebklų, nebetikėjo kunigėlio šventiems žodžiams, į šventuosius ranka numojo.

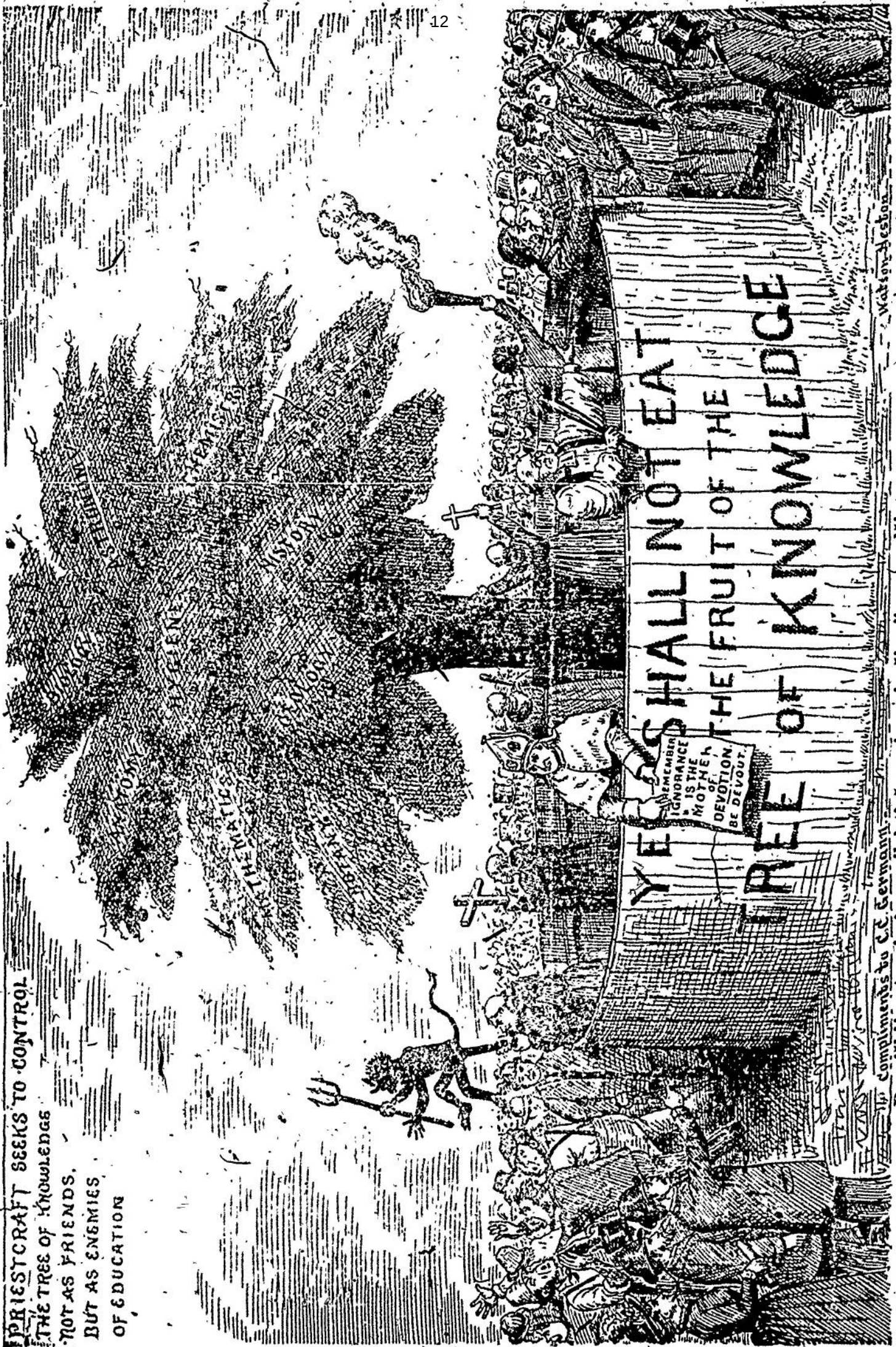
Kunigai bijodami, kad žmonės nesusi-prastų, neapsišviestų, visuomet žmonėms kalė, jog kito tikėjimo žmogus nors išrodytų geriausias, — vis tiek jis netikėlis, eretikas ir kitus ant blogo kelio veda, reikia todėl jį saugotis. Šios pusės senieji žmo-

nės in žiūrėjo į Prusus su neužsitikėjimu dėl to, kad tie pėnųčioj valgė mėsa, ne lankė bažnyčios, nė spavednėsėjo, o to nepildę negali būti geru žmogumi. Nors netikėliais prusus matė, vienok vis laikė juos už mandragalvius. Prusuose galėjo gauti aitvarą, velniuką, nusipirkti. Jie sakėsi nuėję į Prusus susidera aitvarą, pinigų užmokėk ir nebesirupink. Tuo į pajusi, kad tau aitvaras viską ims nešti, ko tik pagėidauti. Daug buvo pasakų apie visokių atsitikimus. Syki žmogus taisosi važiuoti į Prusus, besitaisant atėjęs kaimynas ir prašas aitvarą jam nupirkti, davęs 5 rub., už visus liepęs pūprkti, kad butu tvirtas, daugiau paneštų.

Prusuose, atlikęs savo reikalus, teiraujasi žmogus, kamė čia kas aitvarus parduoda? Tuo į pasišokęs drutas vokieitis pasisiulęs: Še aš turiu tokį velniuką, galiu parduoti. Giriasi visokių turis brangesnių ir pigesnių: kitas pinigų neša, kitas grūdus, kitas svieslą, lašinius, varškę... Nusivedęs žmogų, parodęs butelį užkimštą penkrublinį velniuką — sako toks raguotas, naguotas, spardosi, šokinėja po butelį, nori išstrukti... Žmogus užmokėjęs penkinę, nori butelį nešties, bet vokieitis sakas: Nesirupink, nereikia vėžti, jis pats paros... Jei grįždamas rasi ką ant kelio, įsidėk į vėžimą. Važiudamas žmogus namo, žiūri, ant kelio guli pamestas šluotražis, paėmęs įsimetė į vėžimą, niano, nors pamatams bus apšluoti. Parvažiavęs šluotražį užmetęs ant viršaus. Rytmetį girdžia nuo viskų šaukia — gaspador! gaspador! atslink sau važimą, nes aš einu ant tarnystės... Palipęs žmogus ant koptų, šiuuri: ant lubų pripilta didelė kupeta puikiausių grūdų, o kas šaukia — nematyti. Tuomet atsiminė žmogus šluotražį užmetęs; nė lo neberado. Suprato, ką reiškė šluotražis. Nuo to laiko tas kaimynas, kuriam aitvarą pirkė, taip pralobo, kad kas turgus vėžimais gurino grūdus parduoti.

— Žemaitė.

PRIESTCRAFT SEEKS TO CONTROL
THE TREE OF KNOWLEDGE
NOT AS FRIENDS,
BUT AS ENEMIES
OF EDUCATION

Compliments to C.C. Germany.
Dvasiškią stengiasi neprileisti žmonių prie žinojimo medžio.

Sociālē Revoliucija

Kriščionybēs pradžia buvo paremta ant socialistiskų pamatų: lygybė visiems žmonėms; jų manymų, tik bėdėnas gali būti gėfų kriščioniu. Viduriniuose amžiuose, arba taip vadinamoj apaštalių gadyne, draštai pradėta skelbti, jog visas privatiškās lurtas turi prigulėti visuomenei, o ne pavieniams ypatoims. Skelbiama buvo, jog privatiška nuosavybė, ty. turtai, buvo sukrauti apgavėngai — laikas nuo laiko buvo bėdėma gyventi komūnoje.

Vienas iš tų vadų buvo šventas Francis iš Assisi. Jis ėjo iš kaimo į kaimą skelbdamas apie vergų bėstų padėjimą, o ponų ir kunigų ištvirkimą — bažnyčiose ir kliošturiuose buvo didelis ištvirkimas. Kūtingai ir žokominkai, gaudydavo moteris ir merginas. Taigi Francis ir skelbė, jog turtai yra nuodėmė bei žmonių os. Šaukė žmones išsivadėti turtų ir eiti gyventi į komūnas, kur ne bus nė turėčių, nė bėdėčių. Ant galb, susiorganizavo sektą "bėdėtųjų katalikų", kurie yra žinomi kaip waldensai, nes jais vadovavo Waldas. Atsirado dvi bažnyčios: "turėčių" ir "bėdėtųjų". Turėčių bažnyčios buvo išpuoštos puikiais, vergų bažnyčios buvo paprastos namelės — bėdėtųjų bažnyčia — be jokių papuošimų, bet tos sektos žmonės gyveno laimingai. Visi dirbo lygiai ir maltingai išvien, neturėjo turtų, — nebuvo bėdėtųjų. Daugumas vergų pabėgdavo nuo ponų ir kunigų — eidavo prie waldensų-komunistų. Katalikišką, ty. "turėčių" bažnyčią, pamatė, kad jų vergai bėga pas waldensus, nusprendė tą, "nelikusį" bėdėtųjų katalikų sektą išvaikinti. 1208 m., šventas tėvas pasiuntė kryžiuokius, kad išvaikintų waldensus, dėlto kad jie neproka šventam tėvui duoklių. Daugiau kaip 20,000 waldensų tapo išžudyti. Puikios waldensų uikės liko išvaikintos. — Daug jų vadų pabėgo į Siciliją, čia jie turėjo prugos skelbti su-

vo mokslą. Tuose laikuose daug mokytų vyrų iš Anglijos, Francijos ir Vokietijos eidavo į Italiją mokytis. Nes Italija buvo centras mokslų, kokių tuo laiku buvo galima pasiekti. Tie atėjimai susipažino su waldensų-komunistų mokslu, kuris plačiai buvo skelbiamas Italijoje. Taigi, kuomet anglų ir vokiečių mokslo vyrai sugrįžo į savo šalis, nekurie iš jų pradėjo skelbti naują mokslą. "apie datigaus karalystę ant žemės." Šitas mokslas datigiausiu palietė Vokietiją 14-tam, 15-tam ir 16-tam amžiu. Čia prasidėjo judėjimas prieš katalikišką bažnyčią ir dvarponius. Nes Vokietijoje ekonominis vergų padėjimas buvo pasibaisėtinas — vergai mirė bėdė. O jau apie drapanas ir butą — nė kalbos nėra. Vergai dėvėjo drapanas iš žolių husipinę ir medžio luobų. Stubų neturėjo. — gyveno turtuose.

Vokietijos dainiai ėjo šivietos į vietą, dainiodami apie pasibaisėtiną vergų gyvenimą ir ištvirkimą kunigijos ir ponų. Kiti ėjo prakalbas laikydami apie kriščionybės brolišką meilę, nurodydami, kaip Kristus ir jo pasekėjai buvo bėdėni ir užtardavo bėdėnuosius. O dabar Vokietijos vergai yra pasibaisėtinai skurdie, kuomet ponai ir kunigai gyvena perlekliu ir ištvirkime. Vokietijos vergai pradėjo protauti — organizuoti, apie ką bus kalbama vėliau.

Sociālē revoliucija Anglijoje 1381 m.

Pirmas ir svarbiausias vergų sukilimas Anglijoje. Anglijoje vergai jau buvo iskovoję biskų geresnes sąlygas dėl savęs. Kuomet Europoje siautė "juodasis maras." Anglijoje į kelis mėnesius išmirė vienas trečdalis žmonių. Anglijos darbdaviai, kaip ant ukės, taip ir dirbtuvėse, pristigo darbininkų. Darbininkai pradėjo reikalauti geresnių sąlygų. Darbdaviai, matydami dėl savęs pavojų, išleido taip vadinamą "įstatą dėl darbininkų," su kurio pagalba ribėjo darbinin-

kus paverti į nemokamus darbininkus, ty. į vergus ir atimti teisės, kuri s vergai buvo iskovoję. Tulas John Ball, katalikų kunigas, ėjo per kaimus, šaukdamas darbininkus į vienybę, kad pastarieji kovotų prieš ponus, kurie nori pavergti juos. Jis sakė, jog atėmimas tiesų, yra priešinga Dievo įstatymams, kurie skelbia vienybę ir brolišką meilę. Ant galb, Anglijos dargininkai sukilimo vadovystę Wat Tyler, 1381 m. Tyler buvo nepaprastis oratorius ir organizatorius. Iš Kent, Canterbury ir kitų darbininkai ėjo į Londoną - čia Anglijos karalius Richard atėjo pas darbininkus ir "prizadėjo" pagerinti jų buvį. O Tyler pasikvietė pas lordus ant konferencijos - kur lordai Tylerą užmašė. Po nužudymo Tylero, karalius atėjo pas darbininkus ir sakė: "Vergai jus būvotė, vergais ir busitė. Skirstykitės." Atsiuntė kariuomenę, kuri išvaikė beginklius darbininkus. Daug jų liko užmušta. Darbininkai netekę savo vado, tapo nugalėti. Prispaudimas, atsinaujino. Darbininkai vėl kyla vienu ar kitu; atsiranda nauji darbininkų vada; poetai, dainiai. Darbininkai ilgai kovoja prieš ponus, tai vieną, tai kitą pagerinimą gauna.

- Sukilimas Bohemijoje.

Laike vergų sukilimo Anglijoje, buvo žymus rašėjas John Wycliffe, kuris smerkė katalikišką kunigiją už jos ištvirkusį gyvenimą. Wycliffe raštai pasiekė Bohemiją. Bohemija, kaip ir kitos tautos, buvo katalikiška; kunigų ir zokoninkų ištvirkimas čia buvo didesnis, negu kur kitur. Kunigai ir zokoninkai buvo silūlio suėsti, ir tie "šventieji" užkrėtė ta baisia liga beveik visus kolonijos gyventojus. Atsirado vadas John Hus (Husis), kuris paskelbė kovą Bohemijoje prieš ištvirkusią katalikų kunigiją. Husą sudegino liepos 7, 1415 m. Kunigai manė, jog tuo jie nuslopys Bohemijoje sukilimą. Vienok sudeginus Husą revoliucija kilo po vadovystę Jo-

no Ziska. Bohemijos žmonės įpykę ant katalikiškos kunigijos už didelį plėšimą taksą, už ištvirkimą ir sudeginimą Huso, naikino bažnyčias ir klostorius; konfiskavo dvarus, kurie buvo po bažnyčios kontrole. Sukilimas tuo tarpu buvo nuslopintas dėl netekimo savo vadų ir su kitų tautų pagalba. Kitos katalikiškos tautos - daugiausia Austrija - prisidėjo prie sumušimo Bohemijos revoliucionierių. Bet jų revoliucinės idėjos persimetė į Vokietiją.

Pavyzdys iš Šveicarijos.

Pirmą negut pradėsiu kalbėti apie Vokietiją, turiu žvilgtelėti į šveicarus. Iš Vokietijos, Francijos ir Italijos vergai bėgdavo į Alpių kalnus pasislėpti nuo savo išnaudotojų. Susidarė keli maži pavietai ir žmonės laisvai juose gyveno. Iš jų laisvo gyvenimo, pradėjo imti pavyzdį kitų tautų vergai, kas privedavo prie mažų sukilimų. Austrija, nusprendė išnaikinti tuos laisvus žmones. Paėmė 10,000 gerai išlavintų ir apginkluotų kareivių, kad išnaikintų tą "pasiutusią sėklą šveicarų." Trijs pavietai šveicarų susiorganizavo ir sudarė 1,300 kareivių. Mušis įvyko ties Morgarten ir tie keli šveicarai netikimą stimuli Austrijos didelę kariuomenę, bet ir nuginklavo ją. Tarp 1424 ir 1471 m. kaimiečiai iš Rhacion Alpių turėjo panašias kares, iš kurių išėjo pergalėtojai. Ant galb, tos dvi respublikos susivienijo ir sutvėrė vieną respubliką dėl apsigynimo nuo priešų.

Socialė revoliucija Vokietijoje.

Priežastis ir pasekinės.

Apie 1137 m., prasiplatino knygėlė po vardu Imperatoriaus Sigmundo Reformacija. Kas tą knygėlę parašė, nėra žinios. Tik žinoma, kad kokis tai reformatorius parašė karaliaus vardu, kad geriau patraukus vergų atydą; buk ir karalius "rupinasi" jų skurdu. Knygėlėje buvo išdestytas apverktinas vergų padėjimas; ten buvo sakoma, kad

alcisias kokis tai pranašas ir imperatorius, kuris paliuosuos vergus. Apie vidurį šešiolikto šimtmecio ta knygėlė jau labai išsiplatino. Prasidėjo Vokietijos vergų šaukimas dėl paliuosavimo nuo ponų ir kunigų jungo. Obalsis buvo: vergija yra baisi nuodėmė, ji yra priešinga Dievo žodžiams. Vergai reikalavo paliuosavimo nuo taksų, kuriuos turėjo mokėti ponams ir kunigams; vergai turi gauti teises naudotis vandeniu (buvo uždrausta vergams naudoti upių ir ežerų vandenį. Jie naudodavo vandenį iš balų ir liugynų). Reikalavo, kad girios būtų liuosos dėl gavimo malkų, ir medžių dėl pasibudavojimo sau namukų. Liuso valdymo savo žemių, kurios turėjo po kelis margus ir tai po pono kontrole. Miestų darbininkai pradėjo reikalausti panaikinimo taip vadinamų gildų-bendrovių, kurios neprimdavo darbininkų iš kitos bendrovės. Palengva Vokietijos vergai pradeda judėti, reikalaudami gersenių gyvenimo, sąlygų. Tas judėjimas lengvais žingsniais eina pirmyn. Vienur tai kilur vergai sukyla - bet be pasekmių.

Priežastis vergų sukilimo.

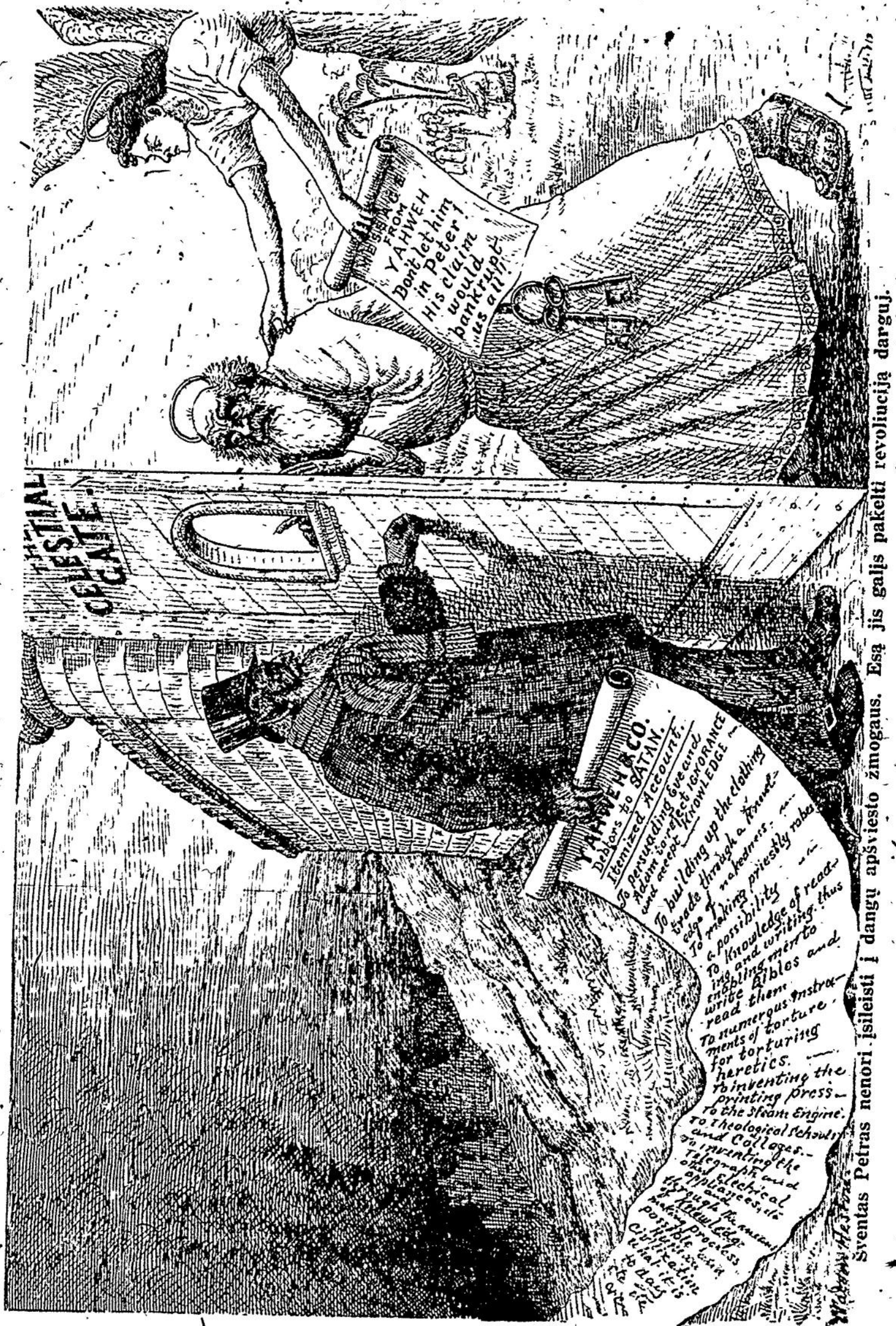
Pakal prisisime prie pačios revoliucijos, pažvelgkime nors trumpai į vergų padėjimą.

Nekurie vergai turėjo savo žemės; buvo liuosų ir neliuosų vergų; liuosi, kurie turėjo savo žemę,ėjo ponui dirbti paskirtas dienas. Ponas neturėjo jokios tiesos kontroliuoti savo vergo žemę. Vienok jie mokėjo ponui paskirtą mokestį; vergai turėjo laiko dėl išdirbimo savo žemės ir tokių būdu užsiaugindavo užtekliną javų dėl maisto. Miestai pradėjo augti, miestelėnai pradeda reikauti daugiau javų dėl maisto, o tuo tarpu kyla kaina ant javų. Vergai, kurie turi savo žemes, pasidaro nors mažą pelną iš javų ir gyvulių auginimo.

Swabijoje labiausia vergai buvo prispausti. Čia beveik visi vergai buvo bežemė. Gyvenimas jų buvo baisus, beveik badu mi-

rė. Lordai, didieji ukininkai dar labiau pradeda spausti vergus. Atima iš vergų privilegijas, kokias jie turėjo pirmiau. Uždeda ant vergų naujus mokesčius; atima žemės, kokias turėjo vergas. Prekės ant visko kyla. Ponai ir kunigai gyvena didžiausiam ištvirkime. Ant galo didieji lordai atima iš mažesniųjų lordų žemes, nes mažieji apkrauti dideliais mokesčiais turi bankrutuoti. Minios vergų auga, stoka maisto, daugumas badauja. Ponai, ty., lordai, kariauja be paliovos tarp savęs. Dėl karių vedimo reikia pinigų, žmonių, ginklų ir maisto. Reikia užkariauti mažesnį ar silpnesnį lordą, kad didieji lordai turėtų iš ko kelti balius. Per kares sunaikina ūkes, išžudo gyvulius. Maistas brangsta. Vergai negauna nuo ponų duonos, nes ponai parduoda maistą į miestus arba pasilaiko sau. Darbininkai, palikę miestus, eina ant ukių pas lordus, kad parduoti save už maistą. Nuo ukių vergai bėgo į miestus, manydami, kad ten ras prieglaudą. Štai minios išalkusių vergų susijungia į vieną didelę bedarbių armiją ir gyvenimas iš dienos į dieną darosi sunkesnis, baisesnis. Vokietija stovi ant kranto revoliucijos, bet tuo tarpu nesiranda sumaninių vadų.

Pirmas sukilimas Vokietijoje buvo 1176 m., Wurzburgė ir apilinkėse. Vadas sukilėlių buvo Hans Boheim. Jis buvo labai religinis-katalikas žmogus. Vieną dieną bažnytkiemij Niklashousen, kur buvo daug žmonių susirinkę į atlaidus, Boheim pradėjo laikyti prakalbą į vergų susirinkusią minią. Jis sakė, būk motina švenčiausi atslankė pas jį ir reikalavo, kad jis eity ir šauktų vergus į kovą prieš ponus ir kunigus. Visas turtas ponų ir dvasiškijos turi būti konfiskuotas. Taksos turi būti panaikintos; visas privatinis turtas turi būti ląkomas komunoj visų žmonių. Kiekvienas žogas, — lordas, kunigas, vyskupas turi užsidirbti pragyvenimą savo rankų darbu; vienas žmogus yra taip geras, kaip ir kitas. Die-

vo karalystē tuoļ ateis ant zemēs. Karaliai, ponai, kunigai ir vyskupai tuoļ pranyks nuo zemēs, ir tik tāda bus brolybē ant zemēs. Žinios apie jo skelbimā pasklydo greitai i tolimas apielinkes; minios žmoniū bēgo klausyti to pranašo ir liuosuotojō. Jis sakē, jog miestelis Nīklaushausen yra šventesnis, už Dymā, nes čia moļina švenčiausia nusileido. Kas ir pastumējō vergus prie geresnoī užsitikėjimo savo pranašui. Naktį jis būvo suimats ir sudegintas ant laužo. Taip tai žuvo vergu liuosuotojas. Vergai laikē jį už šventąjį, rinkosī minios i miestelį, melstis ir aptarti savo skriaudas-reikalus. Ant galo valdžia sunaikino miestelį ir uždraudē vergams lankyti minētā vietā.

Pietinėj ir piet-vakarinėj, Vokietijos dalyj prasidējō tikras revoliucinis judėjimas. Vergai pradējō nešioti tam tikrus čėverykus, su šniurais aprištus, kaipo ženklā, jog jis yra revoliucionierius. Vergai reikalavo panaikinimo taksų, duoklių, randos, konfiskuot visā turtā ir žemę, kurį priklauso prie bažnyčios. Tuo laikū Vokietijoje du trečdaliai žemēs priklausē bažnyčiai. Visur judėjimas, apkalbėjimas apie sunkų vergų padėjimą; ant ukių, dvaruose, viešbučiuose ir bažnyčiose. Judėjlas augā iš dienos i dieną. 1400 ir 1503 m. buvo mažas derlius, kas pasunkino vergų padėjimą, bet paskubino prie revoliucijos trumpoj ateityj. Vienok ponai ir kunigai dar labiau pradējō persekioti vergus, manydami tokiu budu užslopinti sukilimą. Sukilimas buvo arti, vienok ir kitur sukilimai vergų, taip kaip ateinančio dēbėsio žaibai matytis, bet griaustinio negirdėti.

Miestų revoliucija.

Pirmiau kalbėjau apie bendrovės miestuose, kur bendrai dirbo visi ir uždirbtu turtu dalinosi. Tos bendrovės palengvo perėjō i vieno ar kelių ypātų rankas. Šimtai bendrovės nariu tapo prašalinti iš darbo. Prašalintieji susijungē su pirmesniais savo

draugais — bedarbiais. Daugybės amatininkų, netekę darbo, eina i bedarbių minias; mažieji krautuvninkai subankrutijo, negalėdami išlaikyti konkurencijos su didesniais krautuvninkais. Mažos dirbtuvių bendrovės turi bankrutyti, nes ir jos negali išlaikyti konkurencijos su dideliais kapitalistais. Iš amatininkų ir taip pamokintų žmonių bedarbių skaičius auga kožną dieną. Amatininkai pamatē, kad ir jų padėjimas nē kiek negeresnis, kaip paprastų darbininkų. Jie reikalingi darbdaviui tol, kol nepridirba per daug produktų; kada pridirbo — išmetē ant gatvės badui įmąsrus. Ant galo afsidūrē visoki agentai ir mažieji ukininkai bedarbių skaičiuje. Ukininkas neteko savo ukės delto, kad negalējō išmokėti taksas ponui ir bažnyčiai. Šimtai bedarbių miestuose ir ant ukių, susijungē ir šaukē: "šalin su išnaudotojais ir turčiais. Mes norim duonos"...

Sukilimo pradžia.

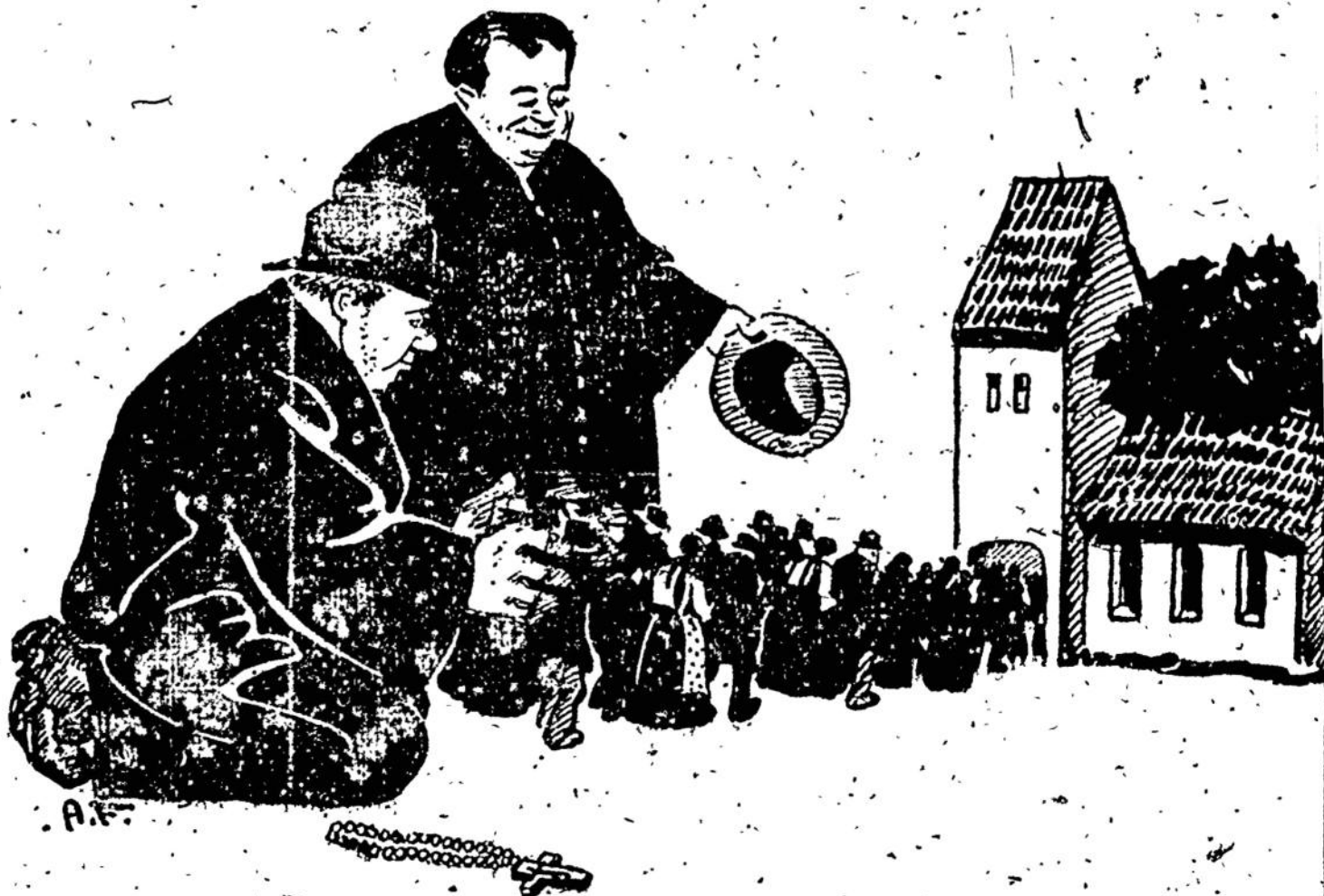
Sukilimas prasidējō 1515 m., po vadovyse gabaus kareivio Joss Fritz, kuris už pirmesnius sukilimus buvo pabėgęs i Šveicariją. Jis suorganizavo, kaip mtiestų, tai ir ukės darbininkus, iš Breisgon, Alsace ir Swabi. Jo plenai būvo susekti ir prieš pat sukilimą sukilėliai buvo užpulti ir sumušti. Keturis metus vėllaus, tas gabus organizatorius ir vėl suorganizavo vergus, bet ir šis sukilimas liko nuslopintas.

Pirmieji sukilimai buvo be pasekmių, nes revoliuciniai vadai ējo prieš valdžią, ponus ir kunigus. Pastarieji susijungē, nuslopindavo kožną vergų — darbininkų sukilimą. Kuomet sukilimai atsikartodavo vienoj ar kitoj vietoj, ponai ir kunigai dar labiau pradējō spausti vergus persekiojima, kankinimais; atimdavo paskutinį vergų turtā. Ir štai tukstančiai plakamų vergų, neša baisų jungā, laukia ateinančio vado, kuris vestų i mušį prieš savo skriaudėjus. Jie susulaukē "vado" Martino Luthe-rio ypatoj.

Martinās Lutheris ir Revoliucija.

Lietuviai daug apie jį yra girdēję. Lutheris gimē iš biednų tēv. Jo tēvas buvo amatinīkas, todēl bīslī geriau galējo gyventi, negu kiti darbinīkai. Jis buvo nelabai tikintis žmogus — labai žiaurus. Motina buvo labai tikinti — fanatikē. Jie siuntē Martinā i pradinę mokyklā. Tēvas norējo po užbaigimo pradinės mokyklos pasiūsti Martinā i pradinę mokyklā. Tēvas norējo rējo, kad jis butų advokatu. Išaugintas per labai tikinčią motinā, Martinas irgi buvo labai tikintis. Jis nesimokino ant advokato, bet ējo i klioštoriū, kad paskui galėjus mokyti žmonēs "tikrō" Kristaus mokslo. Klioštoriui budamas, jis daugiau mēlēs, negu kokis kitas zokoninkas. Čia jis matē ištivirkusį zokoninkū ir kunigū gyve-

nimą, kas jį pastumējo dar prie didesnio maldingumo. Ant galo, atėina i Vokietijā zokoninkas Jonas Tetzel, pardavinēdamas atlaidus už tam tikrā pinigū sumā. Visokias blekutes, vīnis, su kuriom Kristus buvo prikaltas; šventujū kaulūs; panelės švenčiāusios pienā ir tt. Lutheriui tas biznis nelabai patiko, nes Vokietijjos žmonēs ir taip buvo labai plēšiami per ponus ir kunigus, kurie kas kart užlėdavo naujus mokesnius. Vėnok Lutheris kēntē. Bet kada Lutheris nuējo i Rymā ant atlaidū, jis pamatē, kad Rymie kunigai, vyskupai ir pats šventas tēvas gyvena pāsibaisēlinam ištivirkime. Čia jis matē, kaip šventas tēvas ant paleistuviavimo leidžia tukstančius pinigū, o tie pinigai buvo po bausme išplēsti iš vergū per kunigus.

Kunigas ir kapitalistas varo žmones i mulkinęją.

Lutheris sugrįžęs iš Rymo parašė sekančią atsisaukimą į Vokietijos žmones. Švietiška valdžia, kiek reikia klausyti. Rodė kokius blogumus darę tuomlaikinė valdžia Vokietijoje. "Karoliai sutverti dėl žmonių," sakė Lutheris, ir jie turi daryti gera dėl savo pavaldinių. "Toliau smerkė netik karalius, bet ir lordus..." "Nuo pradžios istorijos, teisingų karalių visai nebuvo... Jie buvo ir yra didžiausi kvailiai ir ištvirkėliai... O, valdonai ir ponai, valdykit žmones teisingai. Jūsų vergai neilgai neš jūsų tironijos jungą... Darbininkai žmonės neilgai neš jūsų jungą... Nevisada mokės taksas. Jie sukils prieš tironišką galybę... jau jūsų tironiška galybė dreba." Šie atsisaukimai turėjo didelę įtaką minipse. Vėliaus, Lutheris pradėjo atsisaukti į darbininkus ir dvarininkus, kad nemokėtų taksų šventam tėvui, kuris praleidžia jų pinigus ant paleistuvavimo. Daug dvarininkų palaikė Lutherį ne dėl ko kito, kaip tik dėl pasilaikymo sau pinigų, kuriuos siųsdavo šventam tėvui.

Toliau Lutheris pradėjo skelbti, jog kunigų gali būti kiekvienas žmogus. Kad kunigas negali būti tarpininkas tarp Dievo ir žmogaus. Žmogus pats per savo likimą gali gauti nuo Dievo atleidimą. Reikalavo, kad bažnyčios žemė būtų išdalinta bežemiams.

1521 m. vergai sukilo. Jie pastatė dvyliką reikalavimų. (1) vergai turi patys išsirinkti kunigus kurie mokytų juos, kaip jie nori, o ne kaip kunigas nori; (2) palipuosuoti nuo mokėjimo dešimtinų; (3) palipuosuoti nuo vergijos; (4) tiesos medžioti ir žuvauti (vergams buvo uždrausta eiti į ežerus, upes ir girias); (5) gauti dykai iš girios medžių dėl namų ir rakandų; (6) palengvinti tarnavimą pas ponus; (7) užmokėti darbininkams už darbą; (8) sumažinti taksas; (9) turėti tiesos atsisaukti į teismą už nelegali vergo baudimą; (10) sugrąžinti vergų že-

mes (kurias ponai ir kunigai buvo atėmę už negalėjimą išsimokėti duoklių); (11) panaikinimo mirties bausmės; (12) visi reikalavimai turi būti prisiekti prieš jėgą. Tie reikalavimai išrodo gana leisvingi. Bet žiaurus ponai ir kunigai neatskreipė atydos į tai.

Kuomet ponai atmetė reikalavimus, vergai, kaip vienas, sukilo. Jie manė, kad Lutheris eis su jais ir ves į kovą prieš jų skriaudėjus. 1525 m., beveik visa Vokietija buvo apimta revoliucija. Ponų ir kunigų sostai sudrebėjo. Jie pamatė, jog prieš pralaužiančią minią jie negali atsilaikyti. Vergai per šimtus metų buvo prislėgti, engiami ir kankinami. Ilgiau negalėjo kentėti. Obalsis visų buvo — laisvė ar mirtis. Vienok minia, neturėjo vadų. Lutheris, kuris šaukė vergus prie sukilimo, kada jie sukilo, liepė sandyti vergus, kaip pasiutusius šunis. Tarp sukilėlių pasidarė sumišimas, ponai ir kunigai sustiprėjo, ir vergų sukilimas buvo nuslopintas po didelių skerdynių. Vergus žudė baisiaisiais kankiniais, kaip tik galėjo. Daugiau kaip šimtas tukstančių vergų buvo nužudyta.

Po nuslopinimui revoliucijos buvo neapsekamas vergų išpaudojimas ir spaudimas. Tukstančiai vergų darė sau galą.

Lutheris, kuris daugiausia prisidėjo prie sukilimo vergų revoliucijos, liko darbininkų klesos išdaviku. Tokių judosių ir šiandien randasi darbininkų klesoj. Pakel darbininkai akiai tikės savo vadams, o patys nepatals, tad darbininkai nepagerins savo būvio.

Ši socialė revoliucija buvo tarp 1200 ir 1525 metų. Sunki tai buvo kova už duoną ir laisvę. Tukstančiai darbininkų žuvo. Ejo prie savo idealo per kelius išklotus lavonais, lipo per brėlių bei draugų lavonus, praliedami jūrės kraują ir asarų, ir la pasilaisvina darbininkų kovą tesės daug metų.

—T. J. Kučinskas.

Dr. Jekyll and Mr. Hyde

Varba Al. Margeris ir K. Šeštokaš.

Robert Louis Stevenson parašė, nedidelę apysaką "A Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde."

Apysakos herojus — Dr. Jekyll. Tai paskilęs Londono mokslininkas. Jis nuolat sėdi laboratorijoje ir daro įvairius tyrinėjimus. Ir štai jam pasiseka atidengti tokius netelius, kurie suvys perkeičia žmogų. Nuo to laiko prasideda jo dvilypis gyvenimas. Dienomis jis yra žinomas, kaip Dr. Jekyll, o naktimis — Mr. Hyde. Mr. Hyde visakame skiriasi nuo Dr. Jekyll'o; kaip savo išvaizda, taip ir savo pasielgimais. Trumpai sakant, ant kiek Dr. Jekyll yra geras ir prakimus žmogus, ant tiek Mr. Hyde yra nedoras ir nješas.

Tokių "metamorfozų" įvyksta ne tik Stevens'o pasakose, bet ir mūsų realiaame gyvenime. Paimkime, pavyzdžiui, kad ir p. Margerį — la Šeštoką.

Man suvis nesinorėtų kalbėti apie p. Margerio asmenį. Tačiau, kuomet jis pačioj pradžioj savo straipsnio sako: "Kuomi esybė yra, taip ji ir veikia," — man norisi nurodyti, kuomi p. Margeris ir la Šeštoka "esybė" yra, o legul skaitytojui sprendžia, kaip ji gali "veikti"...

Atsakinėli į "Šeštokiškus" — keliojimus butų stačiog juokanga. To paskilbusio "didvyrio" žygiai yra per daug žinoimi mūsų visuomenei, kad atkartojus juos išnauju.

Man labiausia, čia rupi paaiškinti, kodėl aš perdėm, pasak p. Margerio, tyčiojauš iš savo oponento.

Kitokių tonų apie p. Margerį, rėgis, ir nebūvo galima kalbėti. Negi jūs reikalausite šnekėti rimtai su tokiu žmogumi, kuris kolioja Darviną "pagal užsakymą!" Ir tai atlieka begėdiškiausiu būdu. Paimta iš Kellogg'o knygos "Darvinism To-Day" išstius sakinius ar net paragrafus ir patiekia skai-

tytojams, kaip savo "originalio" protė išdava! Juk tokis pasielgimas yra gryniausio vandens plagiatas (literatiška vagystė).

Raskutiniam savo straipsnyj, p. Margeris teikėsi "apreikšti" pasatuliui, kad nevidonas Augustinavičius liko "sumuštas" (p. Margeri, jums reikėjo pasijieškoti tokios rusies oponento, sakysiu, Dambas, nes aš "mušties" nė su kuo nemanaau. — K. A.) nuo Alfios iki Onregos. Neapsakomai išmintinga, p. Margeri! Juk ta "pilkoji publika" savo protu nebūtų galėjusi suprasti, kas "išlošė" debatus — ir "visų mokslų profesorius" p. Margeris, ar nesimokinęs pas p. Margerį fizikos, biologijos, o ypatin gal etikos ir padarumo Augustinavičius... Užtat p. Margeris ir teikėsi apreikšti, kai Atėla, — Aš visatos kijas, aš Dievo rykštė — ten, kur mano "faktiški koliojiniai" liko pavartoti, — Augustinavičiaus argumentai subirėjo į dulkes...

Straipsnio užbaiga neapsakomai indomi:

"Kodėl aš apgailestauju, kad debatai neisėjo taip, kaip aš maniau, kad išeis, tai yra, kad tups aiškiai parodyta Darvinizmo gerosios pusės; kad bus nurodyta anti-darvinistų silpnybės?"

"Vai, tik todėl, kad aš pats esu darvinistas; kad man rūpėjo šituose debatuose parodyti abidvi Darvinizmo puses."

"Tai ir viskas."

Nepamenu, kokią dieną vienam minykui užsinorėjo paragauti mėsos. Buvo pasninkas. Bet minyko gudraus būta. Jis pačiu po vištą ir apkrikštijo ją žuvimi. O žuvis galima valgyti ir pasninko metu.

Lygnai taip pat pasielgė ir p. Margeris. Jis viešai prisipažįsta esąs darvinistas. Bet neveizint į tą faktą, jis "pagal užsakymą" kolioja Darviną! Viskas, kas buvo reikalinga padaryti, tai "apkreikštyti" savo įsitiki-

nimus anti-darvinistiškais — ir atliktas kriukis.

Suprantamas dakitas, kad "pagal užsaky-
mą" p. Margeris gali išklioti bile ką pasau-
lyj... Jis prisilaiko ano čigono "filosofijos,"
kuris užklaustas apie tikėjimą, atsako: "Aš
galiu išpažinti tą tikėjimą, kuris ponui la-
biausia patinka"...

Na, o kas dėl p. Margerio "intelektualių
pajėgų tvirtuma" ir jo "dvasinį stovį"—ne
man spręsti. Tatali negut galėtų padaryti
psichopatologijos specialistas Boris Sidis ar-
ba Putnam.

"Moksleivių Keliuose" išreiškiamą nusi-

stebėjimas, kad aš sutikęs debautoti su pa-
skilusiai šeštoku.

Well, vyručiai, aš maniau, kad man prisi-
eis turėti reikalą su Dr. Jekyll—p. Margeriu,
kuris lankė kolegiją, bet tikrenybėje pasiro-
dė, kad tuo tarpu "metamorfozės" neįvyko:
vardas persimainė, o esybė pasiliko ta pati
šeštokiška...

Nebercikalo Krylovas ir pasakė apie an-
"Xors-tū ir naujam kailyj,

Bet širdis tavo ta pati."

Ponas Margeris nepamėlė senąjį būdą,—

Ir justis nepasijuto, kaip vėl činė pusti į

šeštoko čudą... K. Augustinavičius.

Sugriuvėlis.

MARGUMYNAI

Biblijos Paŭginimai

XI

Dievas nėra blogdariu.

Zokonas Pono Dievo yra be nuotarties. Prišakymai Pono Dievo yra geri. Įsakymai Pono Dievo yra skystus. (Ps., xix, 8, 9).

Nes Dievas ne yra Dievas nedavado, bet pakajaus. (Kor., xiv, 33).

Nėsa Dievas, kursai pats ne gal gundomas buti ant pikto, ne gundo nei vieną. (Jok., i, 13).

Dievas yra blogdariu.

Ir kad nei kas pikta, nei kas gera atcina iš Aukščiausiojo burnos? (Raud., iii, 38).

Taip taria Ponas Dievas: štai, aš jums bėdą įtaisau ir sumisliju mislį prieš jus. (Jėr., xviii, 11).

Begu ir yra kokią nelaimę miešle, kuria Ponas Dievas nedarytų. (Amos., iii, 6).

Aš duodasis pakajų ir užleidžiasis, kas pikta. Aš esmi Ponas Dievas, tai vislab darasis. (Jėz., xlv, 7).

Todėl aš juos padaviau į pamokslą negerąjį ir į provas, kuriomis jie negalėjo išlikti. (Ez., xx, 25).

XII

Dievas išklauso prašančiųjų.

Bet jei kas iš jūsų išminties reikalauja, tas te prašo iš Dievo, kurs duoda dosningai kožnam ir nei vienam tai ne metu už akių; tai bus jam duota. (Jók., i, 5).

Nėsa kas meldžia, tas ima; ir kas jiesko, tas randa. (Luk., xi, 10).

Dievas neteikia palaiminimų.

Jis apjekino jų akis ir užkietino jų širdis, kad jie akimis ne regėtų, neigi širdžia ne suprastų ir prisiverstų, ir aš juos ge lbečiau. (Jon., xii, 40).

Ir tai stojos taip nuo Pono Dievo, kad jų širdis pasikietintų, su karu priešais cili vaikams Izrael, kad jie išgaisinti, ir nei jokia malonė jiems ne duodama, bet išpusyti būtų. (Joz., xi, 20).

Kodėl tu duodi, Pone Dieve, mus kla-joti nuo tavo kelių ir mūsų širdį užkietinti? (Jėz. lxiii, 17).

VIII

Jieskantys Dievą randa.

Nėsa, kas prašo, tas gauna, ir kas jiesko, tas randa. (Mot., vii, 8).

Aš myliu mane mylinčius, ir anksti manęs jieskantieji mane stranda. (Sal., viii, 17).

Jieskantys Dievo neranda.

Tai jie manępi šauks, bet aš neatsakysu; jie manęs anksti jieskos ir neras. (Sal., i, 28).

Ir norint jų savo rankas išplėčiate, tai aš tačiau savo akis nuo jų paslepiu; o norint ir daug meldžiatės, tai aš tačiaus ne klausau jų. (Jez., i, 15).

Jie šaukia, būt čia nėra gelbėtojo; Dievopi, ale jisai neatsiliepiu jiems. (Ps., xviii, 42).

XIV

Dievas yra taikus.

Dievas pakajaus. (Rym., xv, 33).

Nes Dievas ne yra Dievas nedavado, bet pakajaus. (1 Kor., xiv, 33).

Dievas yra karingas, gelbsti kitiems karėse.

Ponas Dievas yra tikrasis karžygys (žmogus karės), (2 Majž., xv, 3).

Pagarbintas tesciū Ponas Dievas, mano stiprybė, kursai mana rankas mokina gintis, ir mano pirštus kariauti! (Ps., cxliv, 1).

Aš Ponas Dievas tarė Jozuvui: štai, aš Jėriką draug su jos karaliumi bei kareiviais padaviau į tavo rankas. (Joz., vi, 2).

Ir Ponas Dievas tarė Jozuvui: nesibijokis ir' padrebėk; imk su savim kareivius visus kareivius ir pasikėlęs nusitrauk į Ai; štai, aš karalių iš Ai su jo žmonėmis jo mieste bei žemėje padaviau į tavo rankas. (Joz., viii, 1).

Nepabaugk jų! nėra Viešpats, tavo Dievas, yra tar tavęs, ansai didysis ir baisingasis Dievas. Jisai, Viešpats, tavo Dievas, šius žmones išgaišys pirm tavęs, vieną po kito. (5 Maiž., vii, 21, 22).

Tai žmonės gedėjo, kad Ponas Dievas tokį didį mušį tarp žmonių buvo mušęs. (1 Zom., vi, 19).

XV

Dievas yra mielaširdingas ir geras.

Nėsa Viešpats yra mielaširdingas ir susimilstas. (Jok., v, 11).

Nėsa jis ne iš širdies žmones vargina ir apsmutnija. (Raud., iii, 33).

Nėš jis yra meilingas, ir jo malonė patenka amžinai. (1 Nuš. xvii, 34).

Nėš aš nesimėgstu prapuolinu prapuolniojo, taria Viešpats, Ponas Dievas. Ez., xviii, 32).

(Dievas visiems yra geras ir susimilsta ant visų savo darbų. (Ps., cxlv, 9)).

Kursai nof, kad visiems žmonėms pagelbėta būtų ir ant išpažinimo tiesos atėitų. (1 Tim., ii, 4).

Dievas yra meilė. (Jon., iv, 16).

Ronas Dievas yra geras ih teisus. (Ps., xxv, 8).

Nėš aš esmi mielaširdingas, sako Ponas Dievas, ir ne noru amžinai keršyti. (Jėr., iii, 12).

Dievas yra žiaurus ir naikinantis.

Ir nei lėdysu, nei perleisu, nei gailėsiu jų su gaisimo (bet sunaikėsiu juos). (Jėr., xiii, 14).

Tu prarysi visus kitus žmones, kuriuos tau duos Viešpats, tavo Dievas. Tu jų ne turi čėdyti. (5 Maiž., vii, 16).

Todėl nekeliauk ir mušk Amalėkytus ir nuždyk juos su vislab tuomi, ką jie tur; ne čėdyk jo, bet užmušk vyrus podraug su moterimis, vaikus ir žindačius. (1 Zom., xv, 3).

O niekurie Bēt Sėmiškiai buvo žavin- ti todėl, kad jie skrynę Pono Dievo buv- pamatę ir jis gadino žmonių penkisdešimt tukstančius ir septynis dešimtis vyrų. (1 Zom., vi, 19).

Nėsa Viešpats, tavo Dievas, yra nei su- ēdanti ugnis ir pykštas Dievas. (5 Maiž., iv, 24).

Ponas Dievas didžius ledus (akmenis) davė pulti iš dangaus ant jų... ir toli da- giau jų mirė ledais, ne kaip Izraėlitėnai kardų nužavino. (Joz., x, 11).

XVI

Dievas nėra piktas.

Malonus ir mielaširdingas yra Ponas Dievas, kantrus ir didžio susimilimo. (Ps., ciii, 8).

Nėsa jo karštas patenka akies mirsnį. (Ps., xxx, 5).

KAS TAI YRA KUSIGAS?

(Analizės)

Sulyg. moksliskų mūsų laikų ištutinėji- mų, kunigas yra niekas kitas, kaip tik su- tvėrimas mirštantis, bet pavyojingas gai- vas, kludantis progresa ir kultūra, platinan- tis tamsybę ir paikumą, isiverždamas į kiek-

vieną tamsią asarų ir juodo skurdo pilną, žemę kaimėlių kaip Amerikoje, taip ir kitur, kur kaip pelės po maitrus vargsta darbo žmonės. Jis yra naikintojas šviesos ir artimo meilės, gimdytojas betvarkės ir disorganizacijos silpnose dvasioje darbininkų kolonijose, kaip čia Amerikoje, taip ir kitose šalyse.

Jeigu mes pradėsime analizuoti kunigą, kaip gyvą, sutvėriną, apdovanotą gabumais, protu, atliekantį visas funkcijas gyvo žmogaus organizmo, tai mes prieisime prie sekamo teisingo ir logiško išvedimo:

1. Išdėstydami į sudėtinias dalis, mes atrandame, juk mūsų dušių saugotojas, susideda iš kuno, kuriamė randasi jo laimės šaltinis — gyvas organizmas (siela pas kunigus retai tesiranda, paprastai jie veisiasi bešeliai, su suakmenėjusiomis širdimis).

Budamas gyva žmogystė, ir apdovanotas gamtos prisitaikymo prie gyvenimo aplinkybių ypatybėmis ir visais kitais palaikymui savyje gyvastes slunkais, jo kunas ir organizmas reikalauja užsiganėdinimo, kaip kasdieninės duonos, taip ir laimės smaguimo ir saldaus žemiško gyvenimo.

Kad gyvenus ištekliauje ir turėjus blizgantį pasisekimą kovoje už buvį, ir kad "griešnių" avelių akis pripildžius baimės ir nedrąsumo dvasia, kunigas puošia savo "šventą kuną brangiais, gražiais, auksu ir sidabru žibanciais rubais: visų pirma ant paviršiaus nuogo kuno užmauna neatbutinai reikalingus aprėdalus, potam ilgus plačionis rankovėmis inarškinius ir tada uždeda įvairiomis spalvomis žibantį "paleriną, vadinamą kapą, išduodantį šinteritopos rusies spalvą, kaipo ženklą dieviškumo ir neišsemiamo malonumo, savo galvą pagražina trikampę kepuraitę, tankiai balnoja savo nosį akyniais ir per stiklus pakelia savo akis augštin, mėlyno dangaus link.

II. Esant tokiems faktiškiems darodymams, neklūsime sakydami, kad kunigas yra sutvėrtas "gudriu ir neklaidingų prašų, ne delto, kad šviesti žmones, mokinti juos dvasios išminties, įkvėpti gerus ir prakilnius jausmus bei norus, nuraminti gyvuliškus instinktus, ne delto, idant naikinti pikta, skelbiant artimo meilę, bet specialiskai dėl "kirpimo vilnų" nuotamsių ir nesusipratusių avelių, apiplėšti jos pinigiskai ir skriausti visokiais budais vardan mielaširdingiausio Dievo, pažeminti doriškai ir potam piktazodžiauti, tai jis (kunigas) nesulyginamai didesnis griešniukas, už by koki kitą paprastą žmogų.

Jis yra užkietėjęs "smerteliuose" griekuose prasikaltėlis, ne tiek prieš "visagalintį" Dievą, kiek prieš visus darbo žmones, nes jis yra griešytojas visų — tukštuties ir vieno — griekų, kurie tikrai gali būti papildomi ant šios "šventos" žemės. Čia įeina sekantis griekai: guodumas, užvydėjimas, veidmainystė, tinginystė, neapykanta, kreivprisiegevimas, užsiginymas, šnipavimas, atžagareiviškumas, paleistuvavimas, vergijos užtarimas, judošiškos išdāvystės, carams, kaizeriams ir kitiems darbo žmonių tiromams talkininkams ir tt. ir tt.

Kunigas yra mėsodis. Jis išdidus ir pasikalbėjimuose labai rodyvas ir visada gerai yčlijantis. Tankiai "šventa" trikampę kepuraitė jo, suviliuoja jam pasitikėjusius darbo biteles — darbininkus. "Šventi," blizgantis rubai jo, kvėpuoja, tarytum, šventosios ugnies liepsna, o iš lūpų, iš kibirkštis, lekia "šventi" žodžiai jo.

Jis nemtyli dirbančiųjų ir apsunkintųjų gyvenimo sunkumais, bei nelaimėmis ir netvarka ekonomiško surėdymo; jis myli tuos kurių reikalamis ir naudai jis tarnauja, nes jis, kaip biblijinis žydas garbina aukso versį.

Toks yra, apskriai imant, dušių ganytojas. — P. Mauras.

Lietuvių Laisvamanių Federacijos Reikalai

Užsimokejusieji nariai melineis mokestis
į L. L. Federaciją.

8. kuopa, Racine, Wis.

A. Matonis, A. Malis, O. Putrimienė, A. Chipas, S. Karabauskas, L. Ragauskas, A. Salodis, J. Ryslikis, J. Malšinskas, A. Pakter, J. G. Vasilaitis, P. Druzgas, J. Melžinskas, V. Liubevich, A. Stumbris, A. Vaičys, F. Jonnoht, M. Katpas, A. Gailiunas, J. Chipas, J. Laukis, F. Valinskas, St. Kubilius, A. Grabauskas, F. Janušauskas, A. Išimkus, J. Šimkunas, J. Stelmok, K. Paūlauskas.

9 kuopa, Waukegan, Ill.

K. Sabaliauskas, St. Deikus, A. Paulikaitis, J. Stočkus, A. Dimša, F. Liubauskas, K. Svemboris, J. Milasevicius, J. Dikšas, St. Smolskis, J. Molitajilis, J. Jokubaitis, J. Ralnis, W. Tjonaitis, J. Mišėikis, A. Šilius, J. Macaitis.

10 kuopa, Gary, Ind.

A. Narištonis, M. Vaitkietė, M. Varnas, S. Vilkaiškis, J. Samoliūnas, A. Petrauskas, F. Stanislovaitis, A. Jačinskas, A. Čeponis, D. Budgintienė, M. Homenko, V. Jokubauskas, M. Šlekas, J. Bäckis, J. Vaikus.

11 kuopa, Clinton, Ind.

A. Bitautas, P. Povilonienė, A. Gaižiūnas, J. Grybas, P. Pleckaitis, D. Šimutis, J. Ražiūnas, P. Barzdaitis, F. Mažuolis, J. Medžius, P. Gaižiūpienė, J. Šlopa, P. Patašius, V. Naujavičius, M. Mažuras, F. Rasišavičius, F. Andriukaitis, A. Lilepis, M. Andrius, D. Rietika, A. Betautienė, E. Mikolaitienė.

12 kuopa, Chicago, Ill.

A. Kairis, J. Grušas, M. Čipliauskas, M. Sobieckas, J. Placukas, B. Aglinskis, J. Uktvėris, J. Ragauskas, J. Bagočevskis, G. Jackevičia, J. J. Vasiliauskas, A. Karšlan, J. Ruta, V. Andrijauskas, P. Gėrėas, J. W. Pranaitis, F. J. Šemet, M. Pranijuskas, M. Simonavičius, J. Šatkauskas, St. Paulauskas, A. Gabris, J. Deikus, J. Puodžiūnas, M. Karūla, A. Rėkašis, W. Veislaw, P. Drušėka, V. Briūvičiū, J. Griškečas, A. Voseiga, Ig. Gaičiū, J. Buškauskas, J. Turskis, Miss V. Lells, S. Stasaitis, F. Alutis, J. Šimkus, St. Niemsauskas, M. Kalikauskas, P. Karpavičius, A. Vulkis, J. Kamuntas, S. Šilelis.

APSIGYNIMO FONDO ATSKAITA NUO

1-MOS. D. SAUSIO IKI 31 D. LIEPOS.

Inplaukos:

Vas. 20 d., per A. Čepaitį, Cicero Ill. \$11.50
Kovo 1 d., LMPSA 1 kp. 10.00
Kovo 5 d., LLF. 20 kp. Springfield .. 31.25
Bal. 7 d., J. Jakubka, Ashland, Wisc. 1.00
Bal. 25 d., M. X. Mockus Clinton... 22.45
Geg. 14 d., M. X. Mockus, Akron, O. 28.60
Geg. 21 d., M. X. Mockus Scranton Pa. 36.35
Birž. 23 d., M. G. Mockus, Montello
Mass. 158.37

Viso \$209.52

Nuo 1918 m. buvo Aps. Fonde \$225.20

Kartu \$524.72

Išlaidos:

Sausio 21 d., H. Mulks \$50.00
Vasario 3 d., H. Mulks 50.00
Gegužio 21 d., F. J. Bagočiui 25.00
Birželio 27 d., J. Matuliui 9.00
Viso \$134.00

Atkartojimsa:

Inplauktų buvo \$524.72
Išlaidų 134.00
Lieką Apsigyn. Fonde ant Rugs. \$390.72
Atm. A. Ambrūzeviče.

DAUG

VAIKINŲ ir MERGINŲ
NORI APSIVESTI, bet
neturėdami progos susi-
pažinti ir užmegzti mei-
liekus ryšius, negali apsi-
vesti. Pasieškojimų Žurnalas visada
suteikia tokią progą. Reikalaukite pa-
žiūrėjimų; ten rasite plačiausias infor-
macijas. Žurnalas metams \$1, kopija 10c
ADVERTISING JOURNAL
209-210 Temple Court Bldg. Chicago, Ill.

PRENUMERATORIŲ DOMAI

Draugai, katrie esat gavę laišką nuo "Kardo" adm. su paraginiu, idant atsinaujin-
tumėt "Kardo" prenumeratą — pasiskubin-
kite tai padaryti. Neatsinaujinusiems "Kardo"
prenumeratos ši mėnesį "Kardas" bus
sulaikytas nuo siuntinėjimo ant toliau.

BIBLIJA ARBA ŠVENTASRAŠTAS SENŲ IR NAUJO TESTAMENTO

Kas norit ištirti tikėjimo slapybes ir pri-
rodyti iš biblijos savo draugams bei pažis-
tamiems, kad visos tikėjimas paremtas ant
įvairių pasakų, tai įsigykite ją. Kaina jos,
puikiuosė apdaruose ir geros plonos popie-
ros, tik \$5.00, truputį menkesniais apdara-
is ir popiera \$4.00, da prastesnė popiera ir ap-
darai — \$3.00.

Pasirinkę kokia kaina norit, siųskit užsa-
kymą ir pinigus sekančiu adresu:

"KARDAS"

1443 North Paulina St., Chicago, Ill.

Kas Norite

Atsižinoti apie moterų higieną ir jų ligas,
skaitykite

Knyga dydžio 51-2x8 colių

Tai yra naudingiausia knyga moterims ir
kiekviena privalo ją turėti. Su paveikslais.
Prisiųsk 25c. krasos ženkleliais, o tuojaus
aplaukysite tą įdomią ir naudingą knygą.

Adresuokite:

"KARDAS"

1443 North Paulina Str., Chicago, Ill.

Akių Specialistas

Iš visų penkių pajautimų — re-
gėjimas yra svarbiausias. Netek-
ti regėjimo yra didžiausi nelaimė.
Taip dalykams stovint, niekas
neprivalo žaisti akių ligonius.
Kaip tik akių ligos simptomai
apsireiškia, tuoj reikalinga kreip-
ties į akių specialistą.

Akių nesveikumas iššaukia
daug serioziškų nesmagumų, y-
patingai ligų nerviško pabudžio;
labai tankiai tai priveda prie ga-
lutino sveikatos suirimo. Gal-
vos besisukimos, dvilypis regė-
jimas, bijojimos šviesės, užtini-
mas — tai pavojingi akių ligos
pajovai, kurie tuoj privalo būti
gydomi. Išgydyti gali patyręs
akių specialistas.

Bėgiu dviejų dešimčių dviejų
metų Dr. Franklin O. Carter, gy-
dytojas ir chirurgas, specializa-
vosi Chicagoj gydyme akių, ausų,
nosies ir gerklės ligų. Jo ofisai
State gatvėj yra gerai žinomi
Chicago's publikai per pastaruo-
sius dvidešimt su viršum metų.
Dr. Carter sudarė sau gerą repu-
taciją Jefferson ligoninėj, kaip
gabūs operatorius ir laike savo
praktikavimo pagydė 1,200 krei-
vakių. Kaip gerklės ligų speci-
alistas, jis suteikė chirurgišką
pagalbą tukstačiui su viršum
pacientų, kurių ligos didžiumoj
atvėjų, paėjo nuo tansilų.

Dabartiniu laiku Dr. Carter
daro labai patrankiautį pasiuly-
mą. Prie kiekvienų akinių jis
prideda savo pacientams porą
stiklų. Skaitlinės parodo, kad
75 nuoš. dėvinčių akinius sumu-
ša stiklus kas du mėnesių. Tuo-
syk prisileidžia laukti kėl padaro-
ma nauji stiklai. Dr. Cartero pa-
siulymas prašalina tą nepatogu-
bę ir apsaugoja nuo bereikalin-
gų išlaidų.

Negali būti blogesnio dalyko,
negut baudymas pačiam prita-
kyti akinius; kitas nemažiau blo-
gas dalykas yra manyti, kad bi-
le kas gali pasirinkti tinkamus
akinius. Pirrinkimui akinių rei-
kalinga patyrimas ir žinojimas.
Tie, kuriems akiniai yra reika-
lingi, privalo kreipties į speci-
alistus. Dr. Cartero pasiulymas
poros stiklų prie kiekvienų aki-
nių yra tik trumpam laikui. No-
rintis pasinaudoti proga privalo
greit kreipties į ofisą, 120 South
State St., Chicago.

INKVIZICIJA

AR ATPIRKIMAS
ŽMONIŲ nuo ŠETONO
Labai žingeidų su daug
paveikslų knyga

Apsimoka perskaityti
kiekvienam

Kaina tik \$1.25.

Galima gauti "Naujie-
nų" Administracijoje.

1413 North Paulina Street,
CHICAGO, ILL.

Mulkių Apaštalas

Dilglio.

Labai juokingas scenos
veikalėlis. Jo autorius,
išvedęs scenon Račkulį,
begailestingai pašiepia
nesubrendusius klerika-
lų agitatorius, besigi-
riantičius savo "augštu
mokslu", kurie vienok
mokslo nei pauostyti nė-
ra gavę.

Kaina 15 centų.

1443 N. PAULINA STREE
CHICAGO, ILL.

Kam Kenteti

Kuomet Taip Lenva Ju-
ms Išsigelbeti Nuo To?

Bet tam reikalinga kreipties į
tokį daktarą, kuris studijavo tam
tikras ligas ir pasidarė tų ligų
gydyme specialistu.

Aš būnu 26 metų studijavau
vieną medicinos šaką, esu paten-
kintas pasisekimais, ir kviečiu
jūs išklausti mano nuomonės,
jeigu jums skauda

Akis, ausis, nosis, gerklę ir
plaučius.

Jeigu akis jums suteikia nest-
magumą arba regėjimas yra silp-
nas, tuoj ateikite pas mane.

Su pagelba mokslinės meto-
dos gydaus kurtumą,

Gydaus nosies ir gerklės katarą,
plaučių ligas ir astmą. Gydymo
rezultatai pasekmingi.

Atminkite, kad džioga galima
išgydyti, jeigu laiku apsižiuria-
ma. Užleidimas ligos visuomet
yra pavojingas.

Aš pataisau kreivas akis vienu
gydymu. Jeigu jums reikalinga
akinių, jūsų akis išegzaminuos
daktaras, kuris specialiai studi-
javo akių ligas.

Aš atsakanti pritaikau aki-
nius.

X—spindulių pagelba egzami-
navimas.

W. M. LAWHON, M. D.

35 S. Dearborn St., (kampas Monroee St.)

Įmkite elevatorių iki trečių lubų.

Nuo 9—8. Šventadieniais 10—1.

"Kunigų-Minykų Darbai Filipinuose"

Ši knyga yra viena iš svarbiausių laisvama-
niško furinio knygų. Joks inteligentiškas
darbininkas be jos apsieiti negali. Joj ran-
dasi faktai, grynai kaip atfksas. Ši knyga a-
not kunigo Mockaus, — "tai yra aštrus dal-
gis kunigams".

Lietuvių Laisvamanių Federacija išleisda-
ma šią knygą užtvėrė vieną iš plačiausių
spragų laisvamanybės srityj. Kaina jos vi-
sai maža — tik 35 centai. Reikalaukite visi
adresuodami: "KARDAS",

1443 N. Paulina St., Chicago, Ill.,
P.S. — Mes taipgi reikalaujame agentų vi-
sose lietuvių kolonijose, idant imtųsi pla-
tinti augščiau minėtą knygą — "Kunigų-
Minykų Darbai Filipinuose." —Adm.